

GENNEMFØRELSE AF DIREKTIV 2001/42 OM VURDERING AF BESTEMTE PLANERS OG PROGRAMMERS INDVIRKNING PÅ MILJØET

Indholdsfortegnelse

FORORD

1.	INDLEDNING	s. 2
2.	DIREKTIVETS FORMÅL	s. 4
3.	DIREKTIVETS ANVENDELSESOMRÅDE	s. 5
4.	GENERELLE FORPLIGTELSE	s. 21
5.	MILJØRAPPORT	s. 23
6.	MILJØRAPPORTENS KVALITET	s. 32
7.	HØRING	s. 34
8.	OVERVÅGNING	s. 43
9.	FORBINDELSER MED ANDEN FÆLLESSKABSLOVGIVNING	
	s. 47	

Bilag I	Praktisk vejledning om overvågning
Bilag II	Arbejdsgruppens medlemmer
Bilag III	Referencedokumenter

FORORD

Direktivet om strategisk miljøvurdering (SMV-direktivet) er et vigtigt fremskridt inden for europæisk miljølovgivning. I øjeblikket skal store projekter, som forventes at have en indvirkning på miljøet, vurderes efter direktiv 85/337/EØF. Denne vurdering finder imidlertid sted på et trin, hvor mulighederne for væsentlige ændringer ofte er begrænset. Beslutningerne om projektets placering eller om valg af alternativer er muligvis allerede truffet i forbindelse med planerne for en hel sektor eller et helt geografisk område. SMV-direktivet - 2001/42/EF - lukker dette hul, idet det kræver, at miljøvirkningerne af en bred vifte af planer og programmer skal vurderes, således at der kan tages hensyn til dem, mens planerne rent faktisk udarbejdes og til sin tid vedtages. Offentligheden skal også høres vedrørende udkastene til planer og miljøvurderingen, og der skal tages højde for dens synspunkter.

Mens konceptet "strategisk miljøvurdering" er forholdsvis ligetil, frembyder direktivets gennemførelse en betydelig udfordring for medlemsstaterne. Gennemførelsen rører ved kernen i mange beslutningsprocesser i den offentlige sektor. I mange tilfælde kræver gennemførelsen mere strukturerede planlægnings- og høringsprocesser. Forslagene vil skulle vurderes mere systematisk i forhold til miljøkriterier for at bestemme deres sandsynlige virkninger og virkningerne af seriøse alternativer. Der vil opstå vanskelige fortolkningsspørgsmål, men anvendes vurderingerne korrekt, vil de bidrage til at frembringe beslutninger, som er bedre informerede. Dette vil på sin side resultere i en højere livskvalitet og et mere bæredygtigt miljø, nu og for de kommende generationer.

Det er derfor vigtigt, at medlemsstaterne har en klar forståelse af direktivets krav, således at det gennemføres konsekvent i hele EU.

Dette dokument er udarbejdet med dette mål for øje. Det er meningen, at det skal hjælpe medlemsstaterne med at gennemføre direktivet, således at de opfylder dets krav og høster de fordele, som forventes af det. Endelig er det hensigten, at dokumentet skal sætte medlemsstaterne i stand til bedre at forstå direktivets formål og funktion samt at tage de følger i betragtning, som direktivet vil få for deres egne planlægningsprocedurer.

Catherine Day
Generaldirektør – GD for Miljø

1. INDLEDNING

- 1.1. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/42/EF om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet¹ ("SMV-direktivet")² trådte i kraft den 21. juli 2001 og skal gennemføres af medlemsstaterne inden den 21. juli 2004. Det vil i høj grad påvirke mange offentlige myndigheders arbejde, idet det tvinger dem til systematisk at overveje, om de planer og programmer, de udarbejder, er omfattet af direktivets anvendelsesområder, og dermed om de behøver gennemføre en miljøvurdering af deres forslag i overensstemmelse med de procedurer, som er foreskrevet i direktivet.
- 1.2. Erfaringerne fra direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (direktivet om vurdering af virkningerne på miljøet eller VVM-direktivet)³ har vist, at det er vigtigt at sikre en konsekvent gennemførelse og anvendelse over hele Fællesskabet for at tilvejebringe de bedst mulige forudsætninger for miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling. Dette dokument er tænkt som vejledning for medlemsstaterne for at sikre en så konsekvent en gennemførelse og anvendelse af SMV-direktivet som muligt fra et tidligt trin.
- 1.3. Dokumentet er udarbejdet af medlemsstaternes repræsentanter og Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Miljø, der i forening har erfaring både med at forhandle direktivet og gennemføre miljøvurderinger på forskellige niveauer (se bilag II). Desuden bidrog drøftelser mellem nationale VVM-eksperter fra medlemsstaterne og tiltrædelseslandene med input til dokumentet. Forfatterne har i høj grad haft opmærksomheden rettet mod de spørgsmål, som medlemsstaterne vil skulle tackle i forbindelse med anvendelsen af direktivet i deres egne retssystemer.
- 1.4. Dokumentet er beregnet til at hjælpe medlemsstaterne, de tiltrædende lande og kandidatlandene med til fulde at forstå de forpligtelser, der er indeholdt i direktivet, og bistå dem med at omsætte direktivet til national ret og, hvad der er lige så vigtigt, med at skabe eller forbedre de procedurer, der vil gøre de retlige forpligtelser gyldige. Dokumentet tilsigter ikke at forklare, hvorledes man skal gennemføre en miljøvurdering, selv om det indeholder en række praktiske råd om, hvorledes kravene kan opfyldes. Sammen med den nationale vejledning, medlemsstaterne har udarbejdet, er det meningen, at dokumentet skal være til hjælp for de myndigheder, der skal anvende direktivet i forbindelse med udarbejdelsen af planer og programmer. Det er også meningen, at dokumentet skal være til hjælp, når myndighederne skal tage stilling til FN/ECE-protokollen om strategisk miljøvurdering, som blev åbnet

---

¹ EFT L 197, 21.7.2001, s. 30.

² Selv om termen "strategisk" hverken forekommer i direktivets titel eller tekst, omtales direktivet ofte som direktivet om "strategisk miljøvurdering" (eller SMV-direktivet), fordi det omhandler miljøvurdering på et højere, mere strategisk niveau end projektniveauet (som er omhandlet i direktivet om vurdering af virkningerne på miljøet (eller VVM-direktivet) (direktiv 85/337/EØF som ændret ved direktiv 97/11/EF)).

³ EFT L 175, 5.7.1985, s. 40.

for undertegnelse den 21. maj 2003 på den femte ministerkonference "Miljø for Europa" i Kiev, Ukraine⁴.

- 1.5. Dokumentet afspejler kun Kommissionens tjenestegrenes synspunkter og er ikke af bindende karakter. Den nuværende udgave er ikke ment som endelig. Dokumentet vil kunne revideres fremover på basis af erfaringerne fra direktivets gennemførelse og fra eventuel fremtidig domspraksis. Det er ikke meningen, at dokumentet skal give absolutte svar på specifikke spørgsmål, men det skal hjælpe med at belyse, hvorledes disse skal tackles. Det skal understreges, at det i sidste instans tilkommer EF-Domstolen (EFD) at fortolke et direktiv.
- 1.6. Dokumentet er struktureret således, at det følger artiklernes rækkefølge i selve direktivet. Det første skridt til forståelse af direktivet er at afgøre, hvilke planer og programmer det finder anvendelse på. Dokumentet starter derfor med at redegøre for anvendelsesområdet med fokus på konceptet "planer og programmer" og for spørgsmålet om, hvorvidt disse kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Det behandler dernæst indholdet af miljørapporten, kravene til miljøsikring, bestemmelserne om høring, overvågningskravets karakteristika og endelig forbindelserne mellem direktivet og anden fællesskabslovgivning.
- 1.7. Udformningen af de enkelte kapitler følger så vidt muligt det samme mønster med henvisninger (i kursiv) til den relevante bestemmelse/de relevante bestemmelser i direktivet, en kort introduktion til emnet og en behandling af de spørgsmål, som rejser sig. Der trækkes i påkommende tilfælde på EFD's domspraksis, navnlig på afgørelser, som vedrører VVM-direktivet. Ord, der citeres fra direktivet, er skrevet med fed skrift. I de tilfælde, hvor der anvendes eksempler i dette dokument, indebærer det ikke nødvendigvis, at de er omfattet af direktivets anvendelsesområde; dette er et spørgsmål, som skal afgøres i hvert enkelt tilfælde.

---

⁴ Protokol om strategisk miljøvurdering til konventionen om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne (Espoo-konventionen). De af protokollens bestemmelser, der omhandler planer og programmer, ligner - men er ikke identiske med - direktivets bestemmelser. Protokollen indeholder også en artikel om politikker og lovgivning.

2. DIREKTIVETS FORMÅL

Artikel 1

Formålet med dette direktiv er at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau og at bidrage til integrationen af miljøhensyn under udarbejdelsen og vedtagelsen af planer og programmer med henblik på at fremme bæredygtig udvikling ved sikring af, at der i overensstemmelse med dette direktiv gennemføres en miljøvurdering af bestemte planer og programmer, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

2.1. Artikel 1 fastlægger to formål for gennemførelsen af en miljøvurdering i overensstemmelse med direktivet:

- At sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau.
- At bidrage til integrationen af miljøhensyn under udarbejdelsen og vedtagelsen af planer og programmer med henblik på at fremme bæredygtig udvikling.

2.2. Disse formål etablerer en kobling mellem direktivet og Fællesskabets generelle miljøpolitiske mål, således som disse er fastlagt i EF-traktaten⁵. Det hedder i traktatens artikel 6, at miljøbeskyttelseskrav skal integreres i udformningen og gennemførelsen af Fællesskabets politikker og aktioner, især med henblik på at fremme en bæredygtig udvikling.

2.3. Artikel 1 skal læses sammen med direktivets betragtninger, navnlig betragtning (4), (5) og (6), der også beskriver direktivets formål:

- At sikre, at der tages hensyn til en sådan indvirkning af gennemførelsen af planer og programmer under deres udarbejdelse, og inden de vedtages (betragtning 4).
- At gavne erhvervslivet, idet det får en mere ensartet ramme at arbejde inden for, når de relevante miljøoplysninger inddrages i beslutningsprocessen. Medtagelse af en bredere række faktorer i beslutningsprocessen vil bidrage til mere bæredygtige og effektive løsninger (betragtning 5).
- At tilvejebringe en række fælles proceduremæssige krav, der er nødvendige for at bidrage til et højt miljøbeskyttelsesniveau (betragtning 6).

---

⁵ Artikel 174 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab.

3. DIREKTIVETS ANVENDELSESOMRÅDE⁶

- 3.1. De bestemmelser, der fastlægger direktivets anvendelsesområde, findes hovedsagelig i to beslægtede artikler. Artikel 2 fastsætter visse karakteristika, som planer og programmer skal have, for at direktivet finder anvendelse på dem. Artikel 3 opstiller regler for afgørelsen af, hvilke af disse planer og programmer der kan få væsentlig indvirkning på miljøet og derfor skal underkastes en miljøvurdering. Artikel 13, stk. 3, fastlægger det tidsmæssige anvendelsesområde (se nedenstående punkt 3.64-66).

Artikel 2

I dette direktiv forstås ved:

(a) "planer og programmer": planer og programmer, herunder sådanne der medfinansieres af Det Europæiske Fællesskab, samt ændringer heri:

- som udarbejdes og/eller vedtages af en national, regional eller lokal myndighed, eller som udarbejdes af en myndighed med henblik på vedtagelse af parlament eller regering via en lovgivningsprocedure, og

- som kræves ifølge love og administrative bestemmelser.

- 3.2. Det første krav for, at **planer og programmer** er omfattet af direktivet, er, at de opfylder betingelserne i begge led i artikel 2, litra a). De skal med andre ord både "udarbejdes og/eller vedtages af de foreskrevne myndigheder" og "kræves ifølge love og administrative bestemmelser".
- 3.3. **Planer og programmer** er ikke nærmere defineret. Termerne er ikke synonyme, men kan have et bredt spektrum af betydninger, der til en vis grad overlapper. Hvad direktivets krav angår, behandles de ens. Det er derfor hverken nødvendigt eller muligt at foretage en streng sondring mellem de to. For at afgøre, om et dokument er en plan eller et program med henblik på direktivet, er det nødvendigt at fastslå, om den/det har en sådan plans eller et sådant programs hovedkarakteristika. Navnet alene ("plan", "program", "strategi", "retningslinjer" osv.) vil ikke være en tilstrækkeligt pålidelig rettesnor, idet dokumenter, der har alle en plans eller et programs karakteristika som defineret i direktivet, kan forekomme under mange forskellige navne.
- 3.4. Med hensyn til afgrænsningen af begrebet "projekt" efter VVM-direktivet bemærkede EFD i sag C-72/95 *Kraaijeveld*, at direktivets anvendelsesområde er vidt og dets formål bredt. I betragtning af formuleringerne i direktiv 2001/42/EF, dette direktivs og VVM-direktivets beslægtede formål og de begrebsmæssige ligheder mellem dem tilrådes det medlemstaterne at anlægge

---

⁶ I miljøvurderingsjargon forstås ved "scope" (rækkevidde) normalt omfanget af den miljørapport, der er beskrevet i artikel 5. Ikke at forveksle med "scope" i betydningen efter artikel 3, nemlig direktivets anvendelsesområde.

en tilsvarende tilgang, når de skal afgøre, om et dokument skal betragtes som en plan eller et program, der er omfattet af direktiv 2001/42/EF's anvendelsesområde. Hvorvidt et dokument kan få væsentlig indvirkning på miljøet kan eventuelt anvendes som målestok. Termene bør formentlig tolkes således, at de dækker enhver formel erklæring, der udgør mere end en simpel forhåbning, og som udstikker et påtænkt fremtidigt handlingsforløb.

- 3.5. Den type dokument, der i nogle medlemsstater betegnes en **plan**, er et, der beskriver, hvorledes det foreslås at iværksætte eller gennemføre et tiltag eller en politik. Dette kunne f.eks. inkludere arealanvendelsesplaner, der angiver, hvorledes jorder skal udstykkes, eller fastsætter regler eller retningslinjer for, hvilken form for udvikling der kunne være hensigtsmæssig eller tilladelig i bestemte områder, eller opstiller kriterier, som der skal tages højde for i forbindelse med byggemodning. Affaldshåndteringsplaner, vandressourceplaner osv. vil også blive regnet for planer med henblik på direktivet, hvis de falder inden for definitionen i artikel 2, litra a), og opfylder kriterierne i artikel 3⁷.
- 3.6. I nogle medlemsstater forstås normalt ved **program** en plan, der rummer en samling projekter inden for et givet område; f.eks. kan et tiltag til sanering af et byområde, som omfatter en række separate byggeprojekter, kategoriseres som et program. I denne betydning er "program" forholdsvis detaljeret og konkret. Et godt eksempel på et sådant program kan siges at udgøres af det islandske integrerede transportprogram, der forventes at træde i stedet for enkeltstående programmer for vej-, lufthavns-, havne- og kystbeskyttelsesprojekter. Transportinfrastrukturen kortlægges og transportinfrastrukturpolitikken fastlægges for en periode på 12 år (kortlægning af projekterne ved navn, beliggenhed og udgifter). Men disse sondringer er ikke klare og bør gøres til genstand for nærmere overvejelser i hvert enkelt tilfælde. Andre medlemsstater anvender termen "program" i betydningen "den måde, hvorpå det foreslås at gennemføre en politik" - en betydning, i hvilken "plan" blev anvendt under det foregående punkt. F.eks. betragtes i den fysiske planlægning i Sverige et program som forstadiet til en plan og som en undersøgelse af behovet for samt egnetheden og gennemførligheden af en plan.
- 3.7. Planer og programmer inkluderer dem, der **samfinansieres af Det Europæiske Fællesskab**. Direktivet henvender sig naturligvis kun til medlemsstaterne og ikke til fællesskabsinstitutionerne⁸. Uanset beslutningsprocessen i fællesskabsinstitutionerne (og uanset om disse institutioner har gennemført en SMV - eller en tilsvarende form for vurdering)

---

⁷ I sag C-387/97 (Kommissionen mod Grækenland) fastslog EFD, hvad der ikke kunne falde ind under definitionen af de planer, som medlemsstaterne er forpligtet til at vedtage efter artikel 6 i direktiv 75/442 og artikel 12 i direktiv 78/319. Den udtalte, at "bestemmelser eller konkrete foranstaltninger, der kun udgør en række sporadiske retlige reguleringer, der ikke kan udgøre en samlet og klar ordning til bortskaffelse af affald og af giftigt og farligt affald, ikke anses for [sådanne] planer" (præmis 76).

⁸ Kommissionen har indført en procedure for vurdering af virkningen af egne forslag (Meddelelse fra Kommissionen om konsekvensanalyse af 5. juni 2002 (KOM(2002) 276 endelig)).

skal medlemsstaten gennemføre en vurdering, hvis planen eller programmet er omfattet af direktivet.

3.8. Er kriterierne i artikel 2 og 3 opfyldt, finder direktivet i princippet anvendelse på samfinansierede planer inden for en række sektorer, herunder transport samt regional, økonomisk og social udvikling (strukturfonde)⁹. Artikel 11, stk. 3, foreskriver udtrykkeligt, at for planer og programmer, der medfinansieres af Det Europæiske Fællesskab, gennemføres miljøvurderingen i henhold til direktiv 2001/42/EF under hensyn til de særlige bestemmelser i den relevante fællesskabslovgivning. Vurderingen skal derfor opfylde alle krav i den gældende lovgivning; en vurdering, der egner sig for ét direktiv, egner sig måske ikke for et andet gældende direktiv. Planer og programmer, som samfinansieres under de nuværende respektive programmeringsperioder under forordning 1260/1999/EF og 1257/1999/EF, er undtaget fra SMV-direktivets anvendelsesområde. Dette skyldes, at planer og programmer under disse forordninger med største sandsynlighed vil være blevet vedtaget, inden direktivet er omsat til national ret i medlemsstaterne (dvs. 21. juli 2004), og vil have været underkastet en forudgående miljøvurdering. Undtagelsen finder ikke anvendelse på fremtidige programmeringsperioder under disse forordninger, og i henhold til artikel 12, stk. 4, skal Kommissionen aflægge rapport om forbindelsen mellem direktivet og forordningerne inden udløbet af de nuværende programmeringsperioder.

3.9. **Definitionen af planer og programmer inkluderer ændringer** af dem. Mange planer, navnlig arealanvendelsesplaner, ændres, når de forældes, i stedet for at blive erstattet af helt nye. Sådanne ændringer behandles på samme måde som selve planerne og programmerne og kræver en miljøvurdering, forudsat at de kriterier, der er fastlagt i direktivet, er opfyldt. Hvis sådanne ændringer ikke fik tillagt samme betydning som selve planerne og programmerne, ville direktivets anvendelsesområde være mere begrænset¹⁰. Vedtagelsen af sådanne ændringer vil være undergivet en relevant procedure. Det er vigtigt at sondre mellem ændringer af planer og programmer og ændringer af enkeltstående projekter, som iværksættes under planen eller programmet. I sidste tilfælde (hvor enkeltstående projekter ændres efter vedtagelsen af planen eller programmet), er det ikke direktiv 2001/42/EF, men anden relevant lovgivning, som vil finde anvendelse. Der kunne f.eks. være tale om en plan for vej- og jernbaneanlæg, inklusive en lang liste over projekter, som blev vedtaget efter SMV. Hvis der under planens eller programmets gennemførelse blev foreslået en ændring af et af de tilknyttede projekter, og ændringen kunne få væsentlig indvirkning på miljøet, bør der gennemføres en miljøvurdering i overensstemmelse med de relevante retlige bestemmelser (f.eks. habitatdirektivet og/eller VVM-direktivet).

3.10. I henhold til artikel 5 i direktiv 2001/42/EF skal den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens eller programmets gennemførelse

⁹ "Strukturfonde" omfatter Den Europæiske Fond for Regional Udvikling, Den Europæiske Socialfond, Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget og Det Finansielle Instrument til Udvikling af Fiskeriet (se forordning 1260/1999/EF).

¹⁰ Se også sag C-72/95 (Kraaijeveld), der omhandlede et tilsvarende spørgsmål i relation til VVM-direktivet, inden det blev ændret ved direktiv 97/11/EF.

fastlægges, beskrives og evalueres. Det er således naturligt at slutte, at en ændring af en plan eller et program under udarbejdelsen er omfattet af vurderingen efter artikel 5, hvis ændringen i sig selv indebærer væsentlige indvirkninger på miljøet, som endnu ikke er vurderet. Dette kan forekomme, hvis der foretages en ændring som følge af en høring eller en revision af elementer af planen eller programmet, eller hvis miljøtilstanden har ændret sig, således at det er nødvendigt at gennemføre en vurdering. Selv mindre ændringer kan afføde væsentlige indvirkninger på miljøet, jf. direktivets artikel 3, stk. 3. Dette kan afstedkomme forsinkelser i vedtagelsen af planen eller programmet, men sådanne forsinkelser bør begrænses mest muligt, under forudsætning af at det overordnede krav om at vurdere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet opfyldes.

- 3.11. Udtrykket **som udarbejdes og/eller vedtages af en myndighed** understreger, at planer og programmer skal opfylde visse formelle betingelser for at være omfattet af direktivet. Hovedidéen bag dette udtryk er, at en plan eller et program i sidste instans altid skal vedtages formelt af en myndighed. Men udtrykket omfatter også den situation, hvor en plan udarbejdes af én myndighed (eller fysisk eller juridisk person, som arbejder for myndigheden) og vedtages af en anden myndighed.
- 3.12. Begrebet "myndighed" har fået en bred betydning i EFD's domspraksis. Det kan defineres som et organ, der - uanset sin retlige organisationsform og udstrækningen af sine beføjelser (nationale, regionale eller lokale) - ved en af staten udstedt retsakt har fået til opgave at yde offentlig servicevirksomhed under statens tilsyn, og som med henblik herpå har særlige beføjelser ud over dem, der følger af de regler, som finder anvendelse i forholdet mellem borgerne (sag C-188/89 *Foster m. fl. mod Britisk Gas*). Privatiserede forsyningselskaber kan f.eks. blive mødt med krav om, at de skal udføre en række opgaver eller pligter (f.eks. udarbejde langsigtede planer til sikring af vandressourcerne), som under ikke-privatiserede ordninger udføres af offentlige myndigheder. Med hensyn til disse funktioner behandles de som myndigheder med henblik på direktivet. I andre sammenhænge (f.eks. levering af oversøiske rådgivningstjenester) betragtes de ikke som myndigheder i direktivets forstand.
- 3.13. Planer og programmer, som private organer udarbejder til egne formål (dvs. når de ikke optræder som myndigheder, som beskrevet ovenfor, eller som repræsentanter for myndigheder, og når de ikke udarbejder dem med henblik på vedtagelse ved myndigheder), er ikke omfattet af direktivet.
- 3.14. Udarbejdelsen af en plan eller et program medfører en proces, der strækker sig helt frem til planens eller programmets vedtagelse. Vedtagelse **ved parlament eller "regering (Government)" gennem en lovgivningsprocedure** er en af måderne for vedtagelse af planer og programmer i visse medlemsstater. I Italien vedtager og godkender de relevante regionale eller lokale myndigheder f.eks. regionale og lokale lands- og byplaner ved en procedure i to faser. Den endelige godkendelse sker ofte ved en regional lov. Ved "regering (Government)" forstås ikke kun staten. I visse lande vedtages planer og programmer af en statslig, regional eller lokal lovgiver ved primær eller

sekundær lovgivning. Disse tilfælde er også underkastet miljøvurdering, når direktivet øvrige krav er opfyldt. Et eksempel på nationalt plan er de franske *Schémas de services collectifs*, som udarbejdes på nationalt plan med høring på regionalt plan og godkendelse ved regeringen efter høring af parlamentet.

- 3.15. En anden vigtig betingelse for, at en plan eller et program er omfattet af direktivet, er, at den **kræves ifølge love og administrative bestemmelser**. Er disse betingelser ikke opfyldt, finder direktivet ikke anvendelse. Sådanne frivillige planer og programmer fremkommer normalt, fordi lovgivningen er formuleret i liberale vendinger¹¹, eller fordi en myndighed beslutter at udarbejde en plan vedrørende en aktivitet, der ikke er reguleret. Hvis det på den anden side ikke kræves af en myndighed, at den udarbejder en plan, medmindre bestemte forhåndsbetingelser er opfyldt, vil planen formentlig være omfattet af direktivet, når disse forhåndsbetingelserne er opfyldt (og de øvrige krav i artikel 2 og 3 er opfyldt). Det står naturligvis medlemsstaterne frit for på baggrund af deres egne nationale systemer at gå videre end direktivets minimumskrav, hvis de ønsker dette.
- 3.16. **Administrative bestemmelser** er formelle krav til sikring af, at der træffes foranstaltninger, som ikke normalt træffes, under anvendelse af samme procedurer, som der behøves ved nye love, og som ikke nødvendigvis har fuld retskraft. En række bestemmelser, som falder ind under "blød lovgivning", kan gå under denne betegnelse. Omfanget af formaliteterne i forbindelse med dens udarbejdelse og dens evne til at blive håndhævet kan anvendes som fingerpeg om, hvorvidt en særlig bestemmelse udgør en "administrativ bestemmelse" i direktivets forstand. Administrative bestemmelser er pr. definition ikke nødvendigvis bindende, for hvis direktivet skal finde anvendelse, skal de planer og programmer, som udarbejdes eller vedtages under dem, kræves af dem, således som det er tilfældet med love.

Artikel 3

- 3.17. Artikel 3 fastsætter direktivets anvendelsesområde og er af afgørende betydning for dets virke. Den starter med at foreskrive en miljøvurdering af visse planer og programmer, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet (stk. 1). Den opstiller dernæst typer af planer og programmer, som kræver vurdering, enten automatisk (stk. 2) eller efter medlemsstaternes afgørelse (stk. 3 og 4). Stk. 5 foreskriver, hvorledes denne afgørelse (såkaldt "screening") skal træffes.
- 3.18. Stk. 6 og 7 omhandler gennemsigtighedsaspekter ved afgørelsen efter stk. 5, og i stk. 8 og 9 anføres, hvilke planer og programmer der er undtaget fra direktivets anvendelsesområde.
- 3.19. Datoen, hvorfra disse bestemmelser finder anvendelse, er nærmere angivet i direktivet artikel 13, stk. 3.

Artikel 3, stk. 1

---

¹¹ "Myndigheden kan udarbejde en plan" snarere end "Myndigheden skal udarbejde en plan".

Der skal for de i stk. 2-4 omhandlede planer og programmer, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet, gennemføres en miljøvurdering, som skal være i overensstemmelse med dette direktivs artikel 4-9.

- 3.20. Artikel 3, stk. 1, er udgangspunkt for mere detaljerede bestemmelser, som følger i resten af artiklen. Den vurdering, der skal gennemføres, skal ske i overensstemmelse med artikel 4-9, og det anføres i stk. 2-4, hvilke planer og programmer der skal vurderes.
- 3.21. Forbindelsen mellem stk. 1 og 2-4 er der gjort nærmere rede for i betragtning 10. Det er vigtigt at notere sig, at de planer og programmer, der er beskrevet i stk. 2, som regel bør gøres til genstand for en systematisk miljøvurdering. Med undtagelse af de tilfælde, der er omhandlet i stk. 3, har medlemsstaterne ingen mulighed for at afgøre, om de planer og programmer, som er omfattet af stk. 2, rent faktisk kan få væsentlig indvirkning på miljøet, idet de ifølge direktivet har en sådan indvirkning. Til gengæld skal medlemsstaterne afgøre, om planer og programmer, som ikke er omhandlet i stk. 2, der fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, kan få væsentlig indvirkning på miljøet og derfor skal underkastes en miljøvurdering i overensstemmelse med stk. 1.

Artikel 3, stk. 2

Med forbehold af stk. 3 gennemføres der en miljøvurdering for alle planer og programmer:

a) som udarbejdes inden for landbrug, skovbrug, fiskeri, energi, industri, transport, affaldshåndtering, vandforvaltning, telekommunikation, turisme, fysisk planlægning og arealanvendelse, og som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til de projekter, der er omhandlet i bilag I og II til direktiv 85/337/EØF, eller

b) for hvilke det på grund af den sandsynlige indvirkning på lokaliteter er besluttet, at der kræves en vurdering i medfør af artikel 6 eller 7 i direktiv 92/43/EØF.

- 3.22. I stk. 2 opstilles to grupper af planer og programmer, der skønnes at få væsentlig indvirkning på miljøet. For at en plan eller et program er omfattet af anvendelsesområdet for stk. 2, litra a), skal begge de beskrevne betingelser være opfyldt; planen eller programmet skal have været forberedt for en eller flere sektorer (landbrug, skovbrug, fiskeri osv.) og den/det skal fastlægge rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, der er opført i VVM-direktivet. Det er ikke nødvendigt at afgøre, om projekter i bilag II til dette direktiv kræver en VVM. Alt, hvad der er nødvendigt, er, at de falder ind under de kategorier, som er opført i enten bilag I eller bilag II til VVM-direktivet.
- 3.23. Betydningen af "**fastlægger rammerne for** fremtidige anlægstilladelser" er afgørende for fortolkningen af direktivet, selv om der ikke findes nogen

definition i teksten. Udtrykket vil normalt betyde, at planen eller programmet indeholder kriterier eller vilkår, der bestemmer, hvorledes den bevilgende myndighed behandler en ansøgning om anlægstilladelse. Sådanne kriterier kunne sætte grænser for, hvilken type aktivitet eller anlægsvirksomhed der er tilladt i et givet område; eller de kunne indeholde betingelser, der skal opfyldes af ansøgeren, hvis tilladelsen skal gives; eller de kunne være udformet således, at de bevarer bestemte kendetegn ved det pågældende område (f.eks. en blanding af arealanvendelser, der fremmer områdets økonomiske levedygtighed).

- 3.24. Udtrykket "danne grundlag for projekter og andre aktiviteter" anvendes i bilag II med illustrationer af, hvorledes et sådant grundlag kan dannes (beliggenhed, art, størrelse og driftsbetingelser eller ved tildeling af midler). Disse illustrationer er vejledende og ikke udtømmende.
- 3.25. Som det hedder i bilag II, kan en måde at "danne grundlag" på være gennem den måde, hvorpå midlerne tildeles, idet man dog bør være opmærksom på undtagelserne i artikel 3, stk. 8. Direktivet definerer ikke betydningen af "midler", og i princippet kan de være finansielle eller naturlige (eller eventuelt menneskelige). En generel tildeling af finansielle midler vil ikke forekomme at være tilstrækkelig til at "danne grundlag"; der kunne f.eks. være tale om en bred tildeling til en hel aktivitet (såsom hele tildelingen af midler til et lands boligprogram). Det er nødvendigt, at der ved tildelingen af midler på en specifik, identificerbar måde fastsættes betingelser for meddelelsen af tilladelse (f.eks. ved at fastlægge en fremtidig fremgangsmåde (som ovenfor) eller ved at begrænse antallet af løsningsmodeller).
- 3.26. Arealanvendelsesplaner indeholder normalt kriterier til bestemmelse af, hvilken type anlægsaktiviteter der kan iværksættes i bestemte områder, og er et typisk eksempel på planer, som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser. Et eksempel på sidstnævnte er Nederlandenes kommunale arealanvendelsesplaner, som i visse tilfælde fastsætter betingelserne for de kommunale myndigheders meddelelse af byggetilladelser. Hvorvidt særlige kriterier eller betingelser danner grundlag i de enkelte tilfælde vil afhænge af omstændighederne i hvert af tilfældene, idet en enkelt begrænsende faktor kan være så væsentlig, at den har en dominerende indflydelse på fremtidige tilladelser. På den anden side vil en række forholdsvis ubetydelige eller upræcise faktorer formentlig ikke have nogen indflydelse på meddelelsen af tilladelser.
- 3.27. Udtrykket kunne inkludere planer og programmer, der, når de er vedtaget, selv giver tilladelse til projekter, forudsat disse opfylder betingelserne i planen eller programmet. Sådanne bestemmelser findes i en række medlemsstater. Det kunne inkludere planer og programmer, der i visse lande fastsætter retligt bindende betingelser, som fremtidige anlægstilladelser skal opfylde.
- 3.28. Udtrykket kunne også inkludere planer og programmer, der bredt fastlægger placeringen af efterfølgende anlægsaktiviteter i den pågældende sektor. Det vil i så fald være nødvendigt i hvert enkelt tilfælde at bestemme, i hvilken

udstrækning fremtidige afgørelser om projekter er betinget af planen eller programmet.

- 3.29. Artikel 3, stk. 2, omtaler udtrykkeligt "**projekter**" omhandlet i VVM-direktivet. "Projekt" er deri defineret som:
- gennemførelse af anlægsarbejder eller andre installationer eller arbejder
  - andre indgreb i det naturlige miljø eller i landskaber, herunder sådanne, der tager sigte på udnyttelse af ressourcer i undergrunden.
- 3.30. Termen "projekt" bør fortolkes på en måde, der er i overensstemmelse med dens anvendelse i VVM-direktivet. Det samme skulle gælde for anvendelsen af termen i artikel 3, stk. 4, i betragtning af de begrebsmæssige og sproglige ligheder mellem de to bestemmelser.
- 3.31. **Planer for fysisk planlægning og arealanvendelse** omhandler den måde, hvorpå jord udstykkes eller nyplaneres. Termerne anvendes i visse tilfælde på forskellig måde i de forskellige medlemsstater, men generelt omhandler begge den måde, hvorpå området skal anvendes, selv om den ene term kan have en bredere betydning end den anden.
- 3.32. Artikel 3, stk. 2, litra b), henviser til artikel 6 og 7 i direktiv 92/43/EØF (habitatdirektivet). Ifølge disse artikler skal "alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes". Hvis det derfor konstateres, at en plan¹² efter artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 har en væsentlig indvirkning på miljøet på en bestemt lokalitet eller bestemte lokaliteter, udløser en sådan konstatering anvendelsen af SMV-direktivet i henhold til dette stykke. De omhandlede lokaliteter er dem, der er udpeget som særlige beskyttelsesområder (SPA) efter artikel 4 i direktiv 79/409 om beskyttelse af vilde fugle, og dem, der foreslås udpeget som lokaliteter af fællesskabsbetydning (pSCI) efter artikel 4 i direktiv 92/43 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter¹³. I henhold til artikel 11, stk. 2, er det muligt at gennemføre integrerede vurderinger, såfremt de opfylder kravene i flere fællesskabsretsakter samtidig; dette med henblik på at undgå dobbeltvurdering. Vedrørende spørgsmålet om undgåelse af dobbeltvurdering henvises til nedenstående punkt 9.13 og 9.19-27.

Artikel 3, stk. 3

For planer og programmer som omhandlet i stk. 2, der fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller angiver mindre ændringer i de pågældende planer og programmer, skal der kun gennemføres en miljøvurdering, hvis medlemsstaten fastslår, at de kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

---

¹² Det skal bemærkes, at artikel 6, stk. 3, omfatter planer og projekter, ikke programmer.

¹³ Se dokumentet "Forvaltning af Natura 2000-områder: Habitatdirektivets artikel 6, 92/43/EØF".

- 3.33. Betydningen af "**mindre**" i udtrykket "mindre områder på lokalt plan" skal defineres således, at der tages højde for forskellene mellem medlemsstaterne, og det vil formentlig være nødvendigt at afgøre det fra sag til sag. Fortolkningen vil kræve en nøje udøvelse af dømmekraft. Den plan eller det program, der påtænkes, kan f.eks. være en byggeplan, der for et særligt, begrænset område fastlægger detaljerne for, hvorledes bygningerne skal opføres, og f.eks. angiver deres højde, bredde eller konstruktion.
- 3.34. Der er et tilsvarende problem med hensyn til fastlæggelsen af betydningen af "**lokal**". Direktivets sprogbrug etablerer ikke en klar forbindelse til de lokale myndigheder, men termen "plan" indebærer en kontrast til f.eks. det nationale eller det regionale plan. Det fulde udtryk ("mindre områder på lokalt plan") gør det klart, at et lokalområde i sin helhed ikke kan fritages (medmindre det selv er mindre). I nogle medlemsstater kan lokalområdet nemlig være meget stort, og en undtagelse for et sådant område i sin helhed ville udgøre et større smuthul i anvendelsesområdet.
- 3.35. Hovedkriteriet for direktivets anvendelse er imidlertid ikke det dækkede areals størrelse, men om planen eller programmet kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Et plan eller et program, som medlemsstaterne finder kan få væsentlig indvirkning på miljøet, skal underkastes en miljøvurdering, selv om den/det kun fastlægger anvendelsen af et mindre område på lokalt plan. Et tilsvarende argument blev fremført i sag C-392/96, *Kommissionen mod Irland*, hvor EFD fastslog, at ved at fastsætte grænseværdier, ved hvilke der kun lægges vægt på projekternes dimensioner "og ikke desuden på deres art og placering", overskred medlemsstaten grænserne for sit skøn. Projekterne kunne få væsentlig indvirkning på miljøet i kraft af deres art eller placering.
- 3.36. På samme vis bør **mindre ændringer** anskues i sammenhæng med den plan eller det program, der ændres, og med sandsynligheden for, at de får væsentlig indvirkning på miljøet. En generel definition af "mindre ændringer" kan ikke forventes at tjene noget nyttigt formål. Under definitionen af "planer og programmer" i artikel 2 er "ændringer" i disse planer eller programmer potentielt omfattet af direktivet. Artikel 3, stk. 3, skærer igennem, idet det heri anerkendes, at en ændring kan være så lille, at det er usandsynligt, at den vil få væsentlig indvirkning på miljøet, men samtidig kræves, at der skal gennemføres en vurdering uanset ændringens omfang, hvis ændringen kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Det er vigtigt at bemærke, at ikke alle ændringer kræver en ny konsekvensanalyse i henhold til direktivet, da dette ikke kræver, at der iværksættes sådanne nye procedurer, hvis ændringerne ikke kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

Artikel 3, stk. 4

Medlemsstaterne afgør, om planer og programmer, som ikke falder ind under stk. 2, men som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, kan forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet.

- 3.37. Artikel 3, stk. 4, udvider direktivets anvendelsesområde. I modsætning til artikel 3, stk. 2, anser den ikke automatisk visse planer og programmer for at få væsentlig indvirkning på miljøet. Den kræver i stedet, at medlemsstaterne træffer en specifik afgørelse. De planer og programmer, den finder anvendelse på, er alle sådanne, der fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, men ikke er omfattet af artikel 3, stk. 2. Dette inkluderer projekter i sektorer, som ikke er omhandlet i artikel 3, stk. 2, samt projekter inden for disse sektorer, men som ikke er opført i bilagene til VVM-direktivet. Definitionen af "projekt" i VVM-direktivet finder anvendelse på dette stykke, lige som det er tilfældet med stk. 2. Betydningen af **fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter** blev drøftet under ovenstående artikel 3, stk. 2.

Artikel 3, stk. 5

Medlemsstaterne afgør, om de planer eller programmer, som er omhandlet i stk. 3 og 4, kan få væsentlig indvirkning på miljøet, enten ved at undersøge hvert enkelt tilfælde eller ved at opstille typer af planer og programmer eller ved at kombinere de to metoder. I den forbindelse tager medlemsstaterne i alle tilfælde hensyn til de relevante kriterier, der er nævnt i bilag II, med henblik på at sikre, at planer og programmer, der kan få væsentlig indvirkning på miljøet, er omfattet af dette direktiv.

- 3.38. Som nævnt ovenfor fastsætter artikel 3, stk. 3 og 4, de vilkår, hvorpå medlemsstaterne skal afgøre, om en plan eller et program kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Artikel 3, stk. 5, foreskriver, hvorledes de skal efterkomme dette generelle krav, mens bilag II fastlægger kriterierne for afgørelsen (de såkaldte "signifikanskriterier").
- 3.39. De planer og programmer, der er omhandlet i stk. 3 og 4, er opdelt i to typer: i) særlige tilfælde af planer og programmer, der falder ind under stk. 2, og ii) planer og programmer, som ikke falder ind under stk. 2, men som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter.
- 3.40. I overensstemmelse med den model, der er opstillet i VVM-direktivet, foreskriver direktiv 2001/42/EF tre metoder (eller "screeningmekanismer") med henblik på afgørelsen af dette spørgsmål: ved at undersøge hvert enkelt tilfælde, ved at opstille typer af planer og programmer eller ved at kombinere de to metoder.
- 3.41. En **undersøgelse af det enkelte tilfælde** ville kræve, at hver enkelt plan eller program undersøges på individuel basis med henblik på at afgøre, om den/det kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Denne metode har den fordel, at den bedst er i stand til at tage hensyn til individuelle situationer og de enkelte planers eller programmets karakteristika, men på bekostning af en vis ekstra administrativ byrde.
- 3.42. Med "**ved at opstille typer af planer og programmer**" forestiller direktivet sig, at planer og programmer af samme type vil blive gjort til genstand for en generel afgørelse af, om de kan få betydelig indvirkning på miljøet. Denne

metode har den fordel, at den indebærer retlig og administrativ sikkerhed, idet det gøres klart fra starten af, at det er nødvendigt med en miljøvurdering.

- 3.43. Det er klart, at beføjelsen i artikel 3, stk. 5, til at opstille typer af planer og programmer ikke er tænkt som en bred beføjelse til at undtage hele klasser af planer og programmer, medmindre alle disse planer og programmer som helhed betragtet kan anses for at få væsentlig indvirkning på miljøet (se sag C-72/95 *Kraaijeveld*). For så vidt som den kunne udgøre en undtagelse fra direktivet, bør den fortolkes snævert (se kommentaren i præmis 65 i sag C-435/97 *Autonome Provinz Bozen*). I praksis kan en fritagelse fra miljøvurdering i mange tilfælde ikke begrundes. Det kan meget vel være, at der ikke foreligger tilstrækkelig information fra starten af på plan- eller programniveau til, at det med sikkerhed kan fastslås, at ingen af planerne eller programmerne inden for den foreslåede type kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Det er desuden nødvendigt at undgå foregribende beslutninger om direktivets anvendelse på fremtidige planer og programmer, som måske ikke deler alle den pågældende types karakteristika. Lovgivningsmæssige ændringer kan måske f.eks. afstedkomme nye planer og programmer, som bør gøres til genstand for en nærmere undersøgelse, inden det kan fastslås, om direktivet finder anvendelse på dem.
- 3.44. En kombination af begge metoder (undersøgelse af det enkelte tilfælde og opstilling af typer af planer og programmer) er mulig i visse tilfælde. Den almindelige fremgangsmåde vil være at fastlægge en type af planer eller programmer, der under nærmere angivne omstændigheder ikke kan få væsentlig indvirkning på miljøet, og at bestemme, at afgørelsen i andre tilfælde skal træffes fra sag til sag.
- 3.45. Direktivets artikel 3, stk. 5, kræver specifikt, at medlemsstaterne tager hensyn til de relevante kriterier, der er nævnt i bilag II, ved afgørelsen af, om planer eller programmer kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Direktivets ordlyd indebærer, at samtlige kriterier i bilag II først bør tages i betragtning, således at de relevante kan anvendes. En ekspertvurdering kan hjælpe med at anvende de relevante kriterier på planen eller programmet med henblik på at bestemme, hvor omfattende den/dets virkninger vil være.
- 3.46. Der bør tages hensyn til forskellige spørgsmål, når screeningmekanismerne udvikles. Kriterierne i bilag II er opdelt i to kategorier: planernes og programmernes karakteristika og indvirkningen på miljøet samt det område, som kan blive berørt. Tvivlstilfælde om, hvorvidt der er behov for en miljøvurdering, vil ofte afspejle usikkerhed om planens eller programmets virkninger. En nærmere undersøgelse ved egnede eksperter kan muligvis løse tvivlsspørgsmålet; hvis ikke, anbefales det at gennemføre en miljøvurdering. Selv om artikel 3, stk. 5, ikke eksplicit henviser til bilag I, kan det også være nyttigt at tage de miljøfaktorer i betragtning, som er anført deri.
- 3.47. Det bør nøje overvejes, hvorledes kriterierne i bilag II ("signifikanskriterierne") skal anvendes ved opstillingen af typer af planer og programmer. I princippet kan afgørelsen træffes ved at foreskrive kvalitative kriterier eller tærskelværdier baseret på de relevante signifikanskriterier. Det

anbefales at undgå screeningsystemer, som alene baserer sig på projekternes størrelse eller økonomiske grænseværdier eller på de fysiske områder, der er omfattet af planen eller programmet, da disse muligvis ikke efterkommer direktivet.

Bilag II: Kriterier for bestemmelse af den sandsynlige betydning af indvirkningen på miljøet

- 3.48. Listen i bilag II indeholder kriterier vedrørende planens eller programmets karakteristika (stk. 2). De er ikke opført i orden efter betydning. Deres individuelle betydning vil være forskellig fra tilfælde til tilfælde. Det kan i almindelighed antages, at jo bedre kriterierne opfyldes, jo større sandsynlighed er der for, at virkningerne på miljøet vil være betydelige. Det kan dog være, at virkningerne i forbindelse med et enkelt kriterium i visse tilfælde er så store, at de udløser behovet for SMV. I sådanne tilfælde kan screeningproceduren forkortes tilsvarende, men der vil normalt være behov for en nærmere analyse.
- 3.49. De kriterier, der er opført i bilag II, er ikke udtømmende, og direktivet forhindrer ikke medlemsstaterne i at kræve, at der tages hensyn til yderligere kriterier.
- 3.50. I hele direktivets tekst er miljøvurdering forbundet med sandsynligheden for væsentlig indvirkning på miljøet. Det er meget vanskeligt, at forudsige den sandsynlige indvirkning på miljøet, navnlig i forbindelse med planer eller programmer, der er forholdsvis bredt formuleret eller fastlagt på et højt niveau, hvor det kan være vanskeligt at forudse resultatet af gennemførelsen på det tidspunkt, hvor planen eller programmet vedtages. Anvendelsen af termen "sandsynlig" antyder, at de indvirkninger på miljøet, der skal tages i betragtning, er dem, der kan forventes med en rimelig grad af sandsynlighed.

i hvilket omfang planen eller programmet kan danne grundlag for projekter og andre aktiviteter med hensyn til beliggenhed, art, størrelse og driftsbetingelser eller ved tildeling af midler

- 3.51. Jo præcisere grundlag en plan eller et program fastlægger, jo større er sandsynligheden for, at der er behov for en vurdering i henhold til direktivet. Således vil planer eller programmer, der f.eks. ikke alene beskriver det område, hvor der skal opføres huse eller iværksættes kommercielle aktiviteter, men også husenes eller aktiviteternes art, størrelse og (eventuelt) driftsbetingelser, sandsynligvis fastlægge et mere detaljeret grundlag for projekter end planer eller programmer, der afstikker målene uden at give en detaljeret beskrivelse af de rammer, inden for hvilke de skal realiseres. Planer eller programmer, der er retligt bindende, fastsætter antageligvis strammere grundlag end ikke-bindende planer eller programmer. Planer eller programmer, hvis eneste mål eller hovedformål er at fastlægge grundlaget for projekter, fastlægger formentlig også strammere grundlag end planer eller programmer, som har flere forskellige formål og problemstillinger.

i hvilket omfang planen eller programmet har indflydelse på andre planer eller programmer, herunder også planer og programmer, som indgår i et hierarki

- 3.52. Har en plan eller et program en stærk indflydelse på en anden plan eller et andet program, vil den indvirkning på miljøet, den/det kan få, måske spredes mere bredt (eller dybt), end hvis dette ikke var tilfældet. Skematisk set kan planer og programmer inddeles i to kategorier: "horisontale" (planer og programmer, der tilhører samme niveau, eller som har samme eller lignende status) og "vertikale" (planer og programmer, som indgår i et hierarki). I et hierarki kan planer og programmer på det højere, generelle niveau øve indflydelse på dem på et lavere, mere detaljeret niveau. F.eks. bør planerne og programmerne på det lavere niveau tage udtrykkeligt hensyn til indholdet af eller målene i planen eller programmet på det højere niveau eller skulle godtgøre, hvorledes de bidrager til de mål, der er opstillet på det højere niveau. Det er naturligvis klart, at i praksis er tingene knap så enkle; især i nogle systemer kan planen eller programmet på det lavere niveau undertiden (f.eks. hvis den/det er af nyere dato) øve indflydelse på en plan eller et program på et højere niveau. Bindende planer eller programmer, der udtrykkeligt gennemføres ved hjælp af andre planer eller programmer, vil formodentlig øve en stærk indflydelse. En plan eller et programs retlige aspekt - om den/det er bindende eller ej - kan spille en afgørende rolle i nogle systemer. Der vil nok være mindre sandsynlighed for, at planer eller programmer, der er de eneste i en sektor og ikke indgår i et hierarki, øver indflydelse på andre planer eller programmer. Dette er ikke en på forhånd givet konklusion, og forbindelserne mellem forskellige planer og programmer bør nøje analyseres i hvert enkelt tilfælde.

planens eller programmets relevans for integreringen af miljøhensyn, specielt med henblik på at fremme bæredygtig udvikling

- 3.53. Det spørgsmål, der rejser sig i denne forbindelse, er, hvorvidt den påtænkte plan eller det påtænkte program kan bidrage til at mindske skaden på miljøet. En plan eller et program, der har store muligheder for at indvirke på miljøet, vil være en oplagt aspirant til vurdering, mens det formentlig ikke vil være tilfældet for en plan eller et program med få miljømæssige konsekvenser. Integrationen af miljøet i f.eks. en uddannelsesplan vil være et ønsket resultat. Der vil nok ikke være store muligheder for dette i en plan om indholdet af undervisningsplaner (selv om det antages, at planen fastsætter grundlaget for projekter); men planer om skoleovernatning kunne meget vel være aspiranter til miljøvurdering, da de har store muligheder for at påvirke rejse- og muligvis bolig mønstrene.
- 3.54. Hertil kommer, at en vurdering måske kan hjælpe med at finde måder til at forbedre en plan eller et programs miljøresultater eller dens/dets bidrag til bæredygtig udvikling uden ekstraomkostninger, til at reducere udgifterne ved miljøkontrollforanstaltninger, samtidig med at vurderingen gør det muligt at opfylde andre mål, eller til at vælge mellem alternativer.

miljøproblemer af relevans for planen eller programmet

- 3.55. Problemernes relevans for planerne eller programmerne er ikke defineret og kan fortolkes på flere måder. Det inkluderer tilfælde, hvor planer eller programmer enten forårsager eller forværrer miljøproblemer, begrænses eller på anden måde påvirkes af dem eller bidrager til at løse, mindske eller undgå dem. Det vil under alle omstændigheder være nødvendigt at kortlægge arten og omfanget af de miljøproblemer, der er relevante for planen eller programmet.

planens eller programmets relevans for gennemførelsen af Fællesskabets miljølovgivning (f.eks. planer og programmer i forbindelse med affaldshåndtering eller vandbeskyttelse)

- 3.56. Direktivet anvender en forholdsvis neutral term ("relevans") i dette kriterium. Man bør her tage såvel positive som negative bidrag til gennemførelsen af fællesskabslovgivningen i betragtning. Det er vigtigt at påse, at der tages hensyn til Fællesskabets miljølovgivning i sin helhed.

indvirkningens sandsynlighed, varighed, hyppighed og reversibilitet

indvirkningens kumulative karakter

indvirkningens grænseoverskridende karakter

faren for menneskers sundhed og miljøet (f.eks. på grund af ulykker)

indvirkningens størrelsesorden og rumlige udstrækning (det geografiske område og størrelsen af den befolkning, som kan blive berørt)

værdien og sårbarheden af det område, som kan blive berørt, som følge af:

- særlige karakteristiske naturtræk eller kulturarv

- overskridelse af miljøkvalitetsnormer eller -grænseværdier

- intensiv arealudnyttelse

indvirkningen på områder eller landskaber, som har en anerkendt beskyttelsesstatus på nationalt plan, fællesskabsplan eller internationalt plan.

- 3.57. Der er mange usikkerheder, og utilstrækkelige eller manglende data og mangelfuld viden gør det vanskeligt at afgøre, om der bliver tale om en væsentlig indvirkning. Ikke desto mindre antages det, at det altid er muligt at foretage et groft skøn over virkningerne.

- 3.58. Arten af og kendetegnene ved den sandsynlige indvirkning vil påvirke dennes signifikans i den kontekst, hvori den tages i betragtning. Det er f.eks. relevant at undersøge, om sandsynligheden eller hyppigheden af indvirkningen vil være meget lav (tilfældig årsag), eller om indvirkningen vil optræde kontinuerligt. Hertil kommer, at jo mere kompleks (f.eks. som følge af synergier og akkumulation), jo mere udbredt og jo alvorligere indvirkningen er, jo større sandsynlighed er der for, at den anses for "væsentlig".

- 3.59. En lige så vigtig faktor, der bør tages i betragtning, er det område, som kan blive berørt af planen eller programmet og følgelig af dens/dets indvirkning. Det er værd at bemærke, at det ikke kun er områder med en formel beskyttelsesstatus, som direktivet kræver, at opmærksomheden rettes mod. Den særlige værdi eller sårbarhed af det område, som kan blive berørt, gør det mere sandsynligt, at indvirkningen må anses for væsentlig der.

- 3.60. Dette var et punkt, der blev behandlet af EFD i sag C-392/96 *Kommissionen mod Irland* (omtalt ovenfor). Domstolen udtalte deri: "Et projekt med selv begrænsede dimensioner kan nemlig have væsentlig indvirkning på miljøet, når det placeres på et sted, hvor de i direktivets (VVM) artikel 3 beskrevne miljøfaktorer, som f.eks. fauna og flora, jordbund, vand, klima eller kulturarv, kan påvirkes ved den mindste ændring. Endvidere kan et projekt få væsentlig indvirkning, når det på grund af sin art væsentligt eller permanent vil kunne ændre disse miljøfaktorer uanset sine dimensioner."
- 3.61. Anvendelsen af kriterier til fastlæggelse af potentielle indvirkninger på miljøet kræver en integreret og systematisk tilgang. Med henblik herpå vil nogle af de elementer, der er kortlagt i bilag I, måske også være relevante. For at fastlægge de sandsynlige væsentlige indvirkninger bør man f.eks. tage "receptorerne" af disse indvirkninger i betragtning (se listen over elementer i bilag I, litra f), nemlig *den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, fauna, flora, jordbund, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv, landskab og det indbyrdes forhold mellem disse faktorer*). Der bør desuden tages hensyn til de karakteristika, som er nævnt i fodnoten til bilag I, litra f) (dvs. hvorvidt virkningerne er *sekundære, kumulative, synergiske, kort-, mellem- og langsigtede, vedvarende og midlertidige, positive og negative*). Anvendelsen af bilag I sammen med bilag II gør det således muligt at behandle tværmediavirkninger ved en tværfaglig tilgang.

Artikel 3, stk. 8

Følgende planer og programmer er ikke omfattet af dette direktiv:

- planer og programmer, som alene tjener et nationalt forsvarsformål og et civilt beredskabsformål

- finansielle og budgetmæssige planer og programmer.

- 3.62. Fritagelsen af planer og programmer, "**som alene**" tjener et nationalt forsvarsformål og et civilt beredskabsformål, er en strammere test end i VVM-direktivet (som ikke finder anvendelse på "projekter, der tager sigte på det nationale forsvar"). Det betyder f.eks., at en regional arealanvendelsesplan, der indeholder bestemmelser om iværksættelsen af et nationalt forsvarsprojekt på en del af det område, den dækker, kræver en miljøvurdering (forudsat direktivets øvrige kriterier er opfyldt), fordi det at tjene et nationalt forsvarsformål ikke var planens eneste formål. Ved anvendelsen af denne undtagelse er det planens eller programmets formål, der skal tages i betragtning, ikke dens/dets virkninger. En kaserne, der alene er planlagt at tjene et nationalt forsvarsformål, kan f.eks. have den ekstra virkning, at den styrker de lokale beskæftigelsesmuligheder. Kasernen vil stadig være omfattet af denne undtagelse. **Civile beredskabsformål** kan omfatte begivenheder, som har en naturlig eller en menneskeskabt årsag (f.eks. henholdsvis jordskælv og terrorhandlinger). Der er ingen angivelse af, hvornår sådanne planer og programmer skal udarbejdes; men de skal alene tjene et nationalt

forsvarsformål eller et civilt beredskabsformål. I overensstemmelse med EFD's retspraksis skal undtagelsen tolkes snævert. Således er en plan, der foreskriver, hvilke foranstaltninger der skal træffes, hvis en lavine opstår, undtaget fra direktivet, mens en plan, der foreskriver, hvilke foranstaltninger der skal træffes for at undgå, at der opstår laviner (eventuelt gennem etablering af infrastrukturer) ikke er, fordi den snarere har til formål at forebygge en nødsituation end at afbøde den.

- 3.63. Budgetmæssige planer og programmer omfatter de årlige budgetter for nationale, regionale eller lokale myndigheder. Finansielle planer og programmer inkluderer planer og programmer, der beskriver, hvorledes projekter eller aktiviteter skal finansieres, eller hvorledes støttebeløb eller tilskud skal fordeles.

Artikel 13, stk. 3

Den forpligtelse, der er omhandlet i artikel 4, stk. 1, gælder for de planer og programmer, for hvilke den første formelle forberedende retsakt følger efter den dato, der er nævnt i stk. 1. Planer og programmer, for hvilke den første formelle forberedende retsakt er dateret før denne dato, og hvis vedtagelse eller indledning af lovgivningsproceduren sker mere end 24 måneder derefter, skal opfylde kravet i artikel 4, stk. 1, medmindre medlemsstaterne i hvert enkelt tilfælde beslutter, at dette ikke er muligt, og informerer offentligheden om deres beslutning.

- 3.64. Den forpligtelse, der er omhandlet i artikel 4, stk. 1, omfatter alle stadier af en "miljøvurdering" som defineret i artikel 2 (dvs. miljørapport, høring osv.). Den omfatter derfor også processen med at udarbejde en plan eller et program i lyset af den spirende forståelse for dens/dets indvirkning på miljøet.
- 3.65. Termen "formel" betyder ikke nødvendigvis, at retsakten kræves efter national ret, eller at den har retsvirkninger i national ret. Der bør foretages en vurdering i hvert enkelt tilfælde under hensyntagen til faktorer som f.eks. arten af den pågældende retsakt, arten af de forudgående skridt og overgangsbestemmelsens åbenbare sigte, nemlig at opretholde retssikkerheden og en forsvarlig forvaltning.
- 3.66. Det andet punktum i artikel 13, stk. 3, tjener til at sikre, at en miljøvurdering, der efterkommer direktivet, normalt gennemføres for planer og programmer, for hvilke den første formelle forberedende retsakt er dateret før den 21. juli 2004, men som først vedtages efter den 21. juli 2006. Dette indebærer, at der kun er foretaget mindre eller ubetydelige arbejder på planen inden juli 2004 med henblik på gennemførelsen af en meningsfuld vurdering. Det vil ikke være muligt at gennemføre en miljøvurdering af en plan, hvis første forberedende retsakt er dateret før juli 2004, og som befandt sig på et meget fremskredent stadium på det tidspunkt. Denne bestemmelse fokuser ikke så meget på, hvor længe før juli 2004 planens eller programmets startdato var, men på, om planlægningen af relevante planer eller programmer befinder sig på et trin, hvor der kan gennemføres en meningsfuld miljøvurdering.

4. GENERELLE FORPLIGTELSER

- 4.1. Artikel 4 omhandler tre spørgsmål: timing af miljøvurderingen, proceduremæssige arrangementer med henblik på direktivets efterkommelse og undgåelse af dobbeltvurdering, når planer og programmer indgår i et hierarki.

Artikel 4, stk. 1

Den miljøvurdering, der er omhandlet i artikel 3, gennemføres under udarbejdelsen og inden vedtagelsen af eller indledningen af lovgivningsproceduren for en plan eller et program.

- 4.2. I henhold til god praksis bør miljøvurderingen af planer og programmer påvirke den måde, hvorpå selve planerne og programmerne udarbejdes. Det er lettere at fjerne elementer, der kan få en uønsket indvirkning på miljøet, mens en plan eller et program er forholdsvis flydende, end når planen eller programmet er fuldført. På det trin kan en miljøvurdering være oplysende, men vil efter alt at dømme være mindre indflydelsesrig. Artikel 4, stk. 1, forpligter helt klart myndighederne til at gennemføre vurderingen under forberedelsen af planen eller programmet.

Artikel 4, stk. 2 og 3

2. Kravene i dette direktiv skal enten integreres i medlemsstaternes gældende procedurer for vedtagelse af planer og programmer eller indarbejdes i de procedurer, medlemsstaterne indfører med henblik på at efterkomme dette direktiv.

3. Når planer og programmer indgår i et hierarki, tager medlemsstaterne med henblik på at undgå dobbeltvurdering hensyn til, at vurderingen i overensstemmelse med dette direktiv gennemføres på forskellige niveauer i hierarkiet. Medlemsstaterne anvender bestemmelserne i artikel 5, stk. 2 og 3, blandt andet for at undgå dobbeltvurdering.

- 4.3. Direktivet foreskriver i artikel 4, stk. 2, at miljøvurderingsproceduren enten skal indarbejdes i de eksisterende procedurer for vedtagelse af planer eller programmer eller inkorporeres i en særskilt procedure.
- 4.4. Indarbejdes vurderingsproceduren i den eksisterende proces for udarbejdelse af selve planen eller programmet, kan SMV-proceduren påvirke proceduren for udarbejdelse af udkastet til plan eller program. I dette tilfælde skal processen for udarbejdelse af udkastet til plan eller program tilpasses, så det opfylder direktivets krav. Hvilken type af forandringer, der er nødvendig, afhænger af de eksisterende procedurer, men kan f.eks. omfatte tilpasninger eller inddragelse af den offentlighed, der skal identificeres ifølge artikel 6, stk. 4, og af de myndigheder, som skal udpeges i henhold til artikel 6, stk. 3, med henblik på at sikre en korrekt indarbejdelse af vurderingsprocessens forskellige faser i udarbejdelsen af planen eller programmet.

- 4.5. Der kan under visse omstændigheder være mere end én plan eller ét program, som omhandler det samme brede spørgsmål, men inden for forskellige geografiske områder eller med forskellig detaljeringsgrad. En arealanvendelsesplan kan f.eks. indeholde en vision for udviklingen af en hel region; der kan forekomme en række mere detaljerede arealanvendelsesplaner for de enkelte dele af regionen, som mere præcist foreskriver, hvorledes udviklingen af disse områder skal foregå, samtidig med at der på kommunalt plan kan forekomme endnu mere detaljerede planer, som fastsætter en samlet ramme for områdets udvikling. Artikel 4, stk. 3, har i kombination med artikel 5, stk. 2 og 3, til formål at sikre, at dobbeltvurdering undgås i situationer af denne type.
- 4.6. Hvis visse aspekter af et plan eller et program er blevet vurderet på et trin af planlægningsprocessen, og der ved vurderingen af en plan eller et program på et senere trin anvendes data fra den tidligere vurdering, skal disse data være ajourførte og nøjagtige, for at de kan anvendes i den nye vurdering. De skal også placeres i denne vurderings kontekst. Kan disse betingelser ikke opfyldes, skal den/det sidstnævnte plan/program underkastes en ny eller ajourført vurdering, selv om den/det omhandler spørgsmål, som også var omhandlet i den/det førstnævnte plan/program.
- 4.7. Det er klart, at beslutningen om at genbruge materiale fra én vurdering ved gennemførelsen af en anden vil afhænge af planlægningsprocessens struktur, af indholdet af planen eller programmet, af egnetheden af oplysningerne i miljørapporten og af de beslutninger, der vil skulle træffes i de enkelte tilfælde. De skal sikre, at de udtømmende vurderinger af planlægningsprocessens enkelte elementer ikke svækkes, og at en tidligere vurdering, der anvendes på et efterfølgende trin, placeres i den aktuelle vurderings kontekst og behandles på samme måde. For at danne en identificerbar rapport skal de relevante oplysninger indsamles; det skulle ikke være nødvendigt at indlede en papirjagt for at forstå et forslags indvirkning på miljøet. Afhængig af det enkelte tilfælde kan det være hensigtsmæssigt at lave et sammendrag af tidligere materiale, henvise til det eller gentage det. Men der er ikke behov for at gentage store mængder data i en ny sammenhæng, hvor det ikke er formålstjenligt.

5. MILJØRAPPORT

- 5.1. Miljørapporten er en central del af den miljøvurdering, som kræves i henhold til direktivet. Den danner også hovedgrundlag for overvågningen af væsentlige indvirkninger af gennemførelsen af planen eller programmet.
- 5.2. Miljørapporten er et vigtigt værktøj for integreringen af miljøhensyn i udarbejdelsen og vedtagelsen af planer og programmer, da den sikrer, at deres sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet fastlægges, beskrives og evalueres og bliver taget i betragtning i denne proces. Udarbejdelsen af miljørapporten og integreringen af miljøhensynene i udarbejdelsen af planer og programmer udgør en iterativ proces, der bør bidrage til mere bæredygtige løsninger i beslutningsforløbet.
- 5.3. Bestemmelserne om miljørapporten er primært nedfældet i artikel 2 (Definitioner), artikel 5 (Miljørapport) og bilag I. Desuden skal miljørapporten gøres til genstand for høring, jf. artikel 6 og 7; den skal tages i betragtning under udarbejdelsen af planen eller programmet (artikel 8); og når planen eller programmet vedtages, skal oplysningerne om, hvorledes dette blev gjort, gøres tilgængelige (artikel 9); og miljørapporten skal have en tilstrækkelig kvalitet til, at den opfylder direktivets krav (artikel 12).

Artikel 2, litra c)

I dette direktiv forstås ved:

..

c) "miljørapport": den del af dokumentationen vedrørende planen eller programmet, som indeholder de oplysninger, der kræves i artikel 5 og i bilag I.

- 5.4. I artikel 2, litra c), defineres miljørapporten som den del af dokumentationen vedrørende planen eller programmet, som indeholder nærmere specificerede oplysninger. Dette indebærer, at miljørapporten udgør en sammenhængende tekst eller udgøres af sammenhængende tekster. Selv om dette ikke kræves af direktivet, kan det være nyttigt så vidt muligt at strukturere rapporten efter de rubrikker, der er anvendt i bilag I. Direktivet angiver ikke, om rapporten skal integreres i selve planen eller programmet eller udgøre et separat dokument. Integreres den, skal den været klart skelnelig som en særskilt del af planen eller programmet og være let at finde og læse for offentligheden og myndighederne. Der skal under alle omstændigheder altid være et ikke-teknisk sammendrag af oplysningerne, der følger rubrikkerne i bilag I.
- 5.5. Miljørapporten kan i mange tilfælde udgøre en del af en videre vurdering af planen eller programmet. Den kan f.eks. udgøre en del af et dokument om bæredygtighedsvurdering, der også dækker sociale og økonomiske virkninger, eller en bæredygtighedsvurdering kan integreres i planen eller programmet. Begge modeller vil være en acceptabel måde at efterleve direktivet på, forudsat de til fulde opfylder direktivets krav.

Artikel 5, stk. 1

Når der kræves en miljøvurdering efter artikel 3, stk. 1, udarbejdes der en miljørapport, hvori den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens eller programmets gennemførelse og rimelige alternativer under hensyn til planens eller programmets mål og geografiske anvendelsesområde fastlægges, beskrives og evalueres. De oplysninger, der skal afgives med henblik herpå, er nævnt i bilag I.

- 5.6. Artikel 5, stk. 1, fastlægger de grundlæggende krav til miljørapporten. Rapporten tjener til at fastlægge, beskrive og evaluere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planen eller programmet og rimelige alternativer. Bilag I indeholder yderligere bestemmelser om, hvilke oplysninger der skal afgives om denne indvirkning. Undersøgelsen af alternativer er et vigtigt led i vurderingen, og direktivet kræver en mere udtømmende vurdering af dem end VVM-direktivet. Alternativerne er omhandlet under nedenstående punkt 5.11 - 5.14.
- 5.7. Ifølge artikel 4, stk. 1, skal miljøvurderingen gennemføres under udarbejdelsen og inden vedtagelsen af eller indledningen af lovgivningsproceduren for en plan eller et program. Processen med at udarbejde rapporten bør indledes så tidligt som muligt og ideelt set samtidig med udarbejdelsen af planen eller programmet. Udarbejdelsen af rapporten skal normalt være afsluttet, når rapporten stilles til rådighed for myndighederne og offentligheden i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1.
- 5.8. Artikel 5, stk. 1, nævner ikke udtrykkeligt, hvem der er ansvarlig for udarbejdelsen af miljørapporten, men det vil i mange tilfælde være den myndighed eller den fysiske eller juridiske person, som har ansvaret for udarbejdelsen af planen eller programmet.
- 5.9. Hvad, der menes med gennemførelsen af en plan eller et program, kan ikke defineres entydigt. Det afhænger i vid udstrækning af planens eller programmets karakter. For planer eller programmer, der er omfattet af direktivets anvendelsesområde som følge af betingelsen i artikel 3, stk. 2, litra a) (fastlæggelse af rammerne for projekter inden for forskellige sektorer) og artikel 3, stk. 4 (andre planer og programmer, som fastlægger rammerne for projekter), kan gennemførelsen bl.a. betyde gennemførelsen af projekter, der stemmer overens med sådanne rammer. Men da der kan være flere måder at opfylde kravene med hensyn til sådanne rammer, kan gennemførelsen af planen eller programmet ikke i almindelighed reduceres til gennemførelsen af specifikke enkeltprojekter. En plan eller et program kan under alle omstændigheder omfatte elementer, der ikke er projektrelaterede, men vigtige for dens/dets succes. Virkningerne af disse aspekter af gennemførelsen bør også udgøre en del af vurderingen. For de planer og programmer, der er omfattet af anvendelsesområdet som følge af betingelsen i artikel 3, stk. 2, litra b), (kræver en vurdering efter artikel 6 eller 7 i direktiv 92/43/EØF), kan gennemførelsen ansues i lyset af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, der kræver en vurdering, hvad angår virkningerne på en lokalitet under hensyn til

bevaringsmålsætningerne for denne; se også ovenstående punkt 3.33).

- 5.10. Gennemførelsen af en plan eller et program kan dække et bredt spektrum af spørgsmål og bestemmelser, og det skal bemærkes, at en vurdering skal fokusere på den del af gennemførelsen, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Alle dele af gennemførelsen bør dog undersøges, da de tilsammen kan få væsentlig indvirkning. Det er ikke op til vurderingen at tage i betragtning, om gennemførelsen af forskellige dele af planen eller programmet faktisk vil finde sted.

Alternativer

- 5.11. Forpligtelsen til at fastlægge, beskrive og evaluere rimelige alternativer skal læses i sammenhæng med direktivets mål, som er at sikre, at der tages hensyn til indvirkningen af gennemførelsen af planer og programmer under disses udarbejdelse og inden vedtagelsen af dem.
- 5.12. Med kravet om, at den sandsynlige væsentlige indvirkning af rimelige alternativer skal fastlægges, beskrives og evalueres, sonderer direktivet ikke mellem vurderingskravene med hensyn til udkast til plan eller program eller alternativer¹⁴. Det afgørende er, at den sandsynlige væsentlige indvirkning af planen eller programmet og alternativerne fastlægges, beskrives og evalueres på en sammenlignelig måde. Kravene i artikel 5, stk. 2, vedrørende anvendelsesområde og detaljeringniveau for oplysningerne i rapporten finder også anvendelse på vurderingen af alternativer. Det er vigtigt, at den myndighed eller det parlament, som har ansvaret for vedtagelsen af planen eller programmet samt myndighederne og offentligheden, der høres, får præsenteret et præcist billede af, hvilke rimelige alternativer der findes og hvorfor de ikke anses for at være den bedste løsning. De oplysninger, der er nævnt i bilag I, skal derfor afgives for de valgte alternativer. Dette inkluderer f.eks. oplysningerne, hvad angår bilag I, litra b), om den sandsynlige udvikling i den nuværende miljøstatus, hvis alternativet ikke gennemføres. Denne udvikling kan være en anden end udviklingen i forbindelse med planen eller programmet i de tilfælde, hvor der er tale om andre områder eller aspekter.
- 5.13. Det fremgår ikke af direktivets tekst, hvad der menes med et rimeligt alternativ til en plan eller et program. Det første skridt i forbindelse med beslutningen om mulige rimelige alternativer bør være at tage planens eller programmets mål og geografiske anvendelsesområde i betragtning. Teksten oplyser ikke, om der menes alternative planer eller programmer eller forskellige alternativer inden for en plan eller et program. I praksis vil forskellige alternativer inden for en plan normalt blive vurderet (f.eks. forskellige metoder for affaldsbortskaffelse inden for en affaldshåndteringsplan eller forskellige metoder for udvikling af et område inden for rammerne af en arealanvendelsesplan). Et alternativ kan være en anden måde at opfylde planens eller programmets mål på. Med hensyn til arealanvendelsesplaner eller fysiske planlægningsplaner er oplagte alternativer anderledes anvendelser af

---

¹⁴ Sammenlign artikel 5, stk. 3, og bilag IV i VVM-direktivet, som foreskriver, at bygherren skal fremlægge en oversigt over de væsentligste alternativer, han har undersøgt, og oplysninger om de vigtigste grunde til valget under hensyn til virkningerne på miljøet.

områder, der er udpeget til specifikke aktiviteter eller formål, og alternative områder for sådanne aktiviteter. Hvad angår planer eller programmer, der dækker lange tidsrammer, navnlig planer eller programmer, der dækker en meget fjern fremtid, er alternativ scenari udvikling en måde til at undersøge alternativer og deres virkninger. Som eksempel kan nævnes, at der i lang tid er arbejdet på den regionale udviklingsplan for Stockholms len på basis af en sådan scenariemodell.

- 5.14. Det valgte alternativ skal være realistisk. En del af grunden til at studere alternativer er at finde måder, hvorpå man kan mindske eller undgå væsentlige negative indvirkninger på miljøet af den/det foreslåede plan/program. Selv om direktivet ikke kræver det, er det endelige udkast til en plan eller et program ideelt set det, der bedst bidrager til de mål, som er opstillet i artikel 1. Et bevidst valg af alternativer med henblik på vurdering, som har langt flere negative indvirkninger, i det øjemed at fremme udkastet til plan eller program er ikke hensigtsmæssigt med henblik på opfyldelsen af dette stykkes formål. For at være ægte skal alternativerne også falde ind under den pågældende myndigheds retlige og geografiske kompetence. I henhold til bilag I, litra h), kræves en kort skitsering af grunden til at vælge de alternativer, der har været behandlet.

Artikel 5, stk. 2 og 3

2. Den miljørapport, der udarbejdes efter stk. 1, skal indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges under hensyntagen til den aktuelle viden og de gængse vurderingsmetoder samt til, hvor detaljeret planen eller programmet er, hvad den/det indeholder, på hvilket trin den/det befinder sig i beslutningsforløbet, og hvorvidt bestemte forhold vurderes bedre på et andet trin i det pågældende forløb, således at dobbeltvurdering undgås.

3. Relevante oplysninger, som foreligger om planernes eller programmernes indvirkning på miljøet, og som er indhentet på andre trin af beslutningsforløbet eller i forbindelse med anden fællesskabslovgivning, kan benyttes med henblik på at give de oplysninger, der er nævnt i bilag I.

- 5.15. Udgangspunktet for fortolkningen af disse stykker er kravet om at afgive oplysninger om planens eller programmets sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet. Disse oplysninger skal afgives, for så vidt som det med rimelighed kræves, under hensyn til de faktorer, der er omhandlet i stk. 2.
- 5.16. Henvisningen til "hvor detaljeret planen eller programmet er, hvad den/det indeholder" er en erkendelse af, at der måske ikke er behov for stærkt detaljerede oplysninger og analyser i en miljørapport vedrørende en/et bredt formuleret plan/program (f.eks. en plan eller et program i toppen af hierarkiet, der bevæger sig fra det generelle niveau mod det detaljerede); hvorimod man ville forvente flere detaljer, hvad angår en plan eller et program, der selv indeholder en høj grad af detaljer. Således behøver miljørapporten vedrørende en national plan ikke at vurdere planens indvirkning på f.eks. alle landets floder; men en miljørapport vedrørende en byplan forventes afgjort at behandle dennes indvirkning på floder eller andre vandområder i eller i

nærheden af byen.

- 5.17. Artikel 5, stk. 3, understreger det ønskelige i at rationalisere indsamlingen af oplysninger; den foreskriver, at relevante oplysninger (der kan inkludere såvel analyser som data), som allerede kan hentes fra andre kilder, kan benyttes ved udarbejdelsen af miljørapporten. Værdien af dette er oplagt, når planer og programmer indgår i et hierarki, og i disse tilfælde henviser artikel 4, stk. 3, til anvendelsen af artikel 5, stk. 2 og 3, navnlig med henblik på at undgå dobbeltvurdering. Dette spørgsmål er omhandlet under ovenstående punkt 4.5. - 4.7. Man kan ligeledes anvende oplysninger fra andre beslutningstagningssystemer, f.eks. planer eller programmer inden for andre sektorer, eller fra gennemførelsen af anden fællesskabslovgivning, f.eks. vandrammedirektivet (2000/60/EF).

Artikel 5, stk. 4

De i artikel 6, stk. 3, omhandlede myndigheder skal høres, når der tages stilling til, hvor omfattende og detaljerede de oplysninger skal være, som skal indgå i miljørapporten.

- 5.18. De relevante miljømyndigheder, som er omhandlet i artikel 6, stk. 3, skal høres, når der skal tages stilling til, hvor omfattende og detaljerede de oplysninger skal være, som skal indgå i miljørapporten. Disse myndigheder kan også inddrages i udarbejdelsen af rapporten under hele processen med at udarbejde og vedtage planen eller programmet. Nærmere oplysninger er indeholdt i nedenstående kapitel 7 om høring.

Bilag I

- 5.19 I bilag I præciseres, hvilke oplysninger der skal fremlægges i miljørapporten. De 10 punkter i bilaget omhandler et bredt spektrum af spørgsmål, som skal behandles, idet hvert enkelt punkt i sig selv er vigtigt. Alle punkter skal undersøges i lyset af kravene i artikel 5. Medlemsstaterne kan indføre bestemmelser om miljørapportens indhold, der rækker ud over direktivets krav. En plan eller et program kan være meget omfattende og omhandle et stort antal forskellige spørgsmål, så det skal understreges, at direktivet kræver oplysninger, der koncentrerer sig om spørgsmål, som relaterer til planens eller programmets væsentlige indvirkning på miljøet (se artikel 5). En alt for stor mængde oplysninger om ubetydelige indvirkninger eller irrelevante spørgsmål gør rapporten vanskeligt fordøjelig og kan medføre, at vigtige oplysninger overses.

a) en skitsering af planens eller programmets indhold, hovedformål og forbindelser med andre relevante planer og programmer

- 5.20. Oplysninger om forbindelserne med andre relevante planer eller programmer placerer planen eller programmet i en bredere kontekst; oplysningerne kan f.eks. omhandle, på hvilket trin planen eller programmet befinder sig i beslutningsforløbet, eller dens/dets bidrag blandt andre planer eller programmer til ændringer i miljøsituationen i et bestemt område. Relevante

planer eller programmer kan således være planer eller programmer på andre niveauer i et hierarki, som den/det nuværende plan/program indgår i, eller være planer eller programmer, som er udarbejdet for andre sektorer, der påvirker samme eller tilgrænsende områder.

b) de relevante aspekter af den nuværende miljøstatus og dens sandsynlige udvikling, hvis planen eller programmet ikke gennemføres

c) miljøforholdene i området, der kan blive væsentligt berørt

d) ethvert eksisterende miljøproblem, som er relevant for planen eller programmet, herunder navnlig problemer på områder af særlig betydning for miljøet som f.eks. de områder, der er udpeget efter direktiv 79/409/EØF og 92/43/EØF.

5.21. Kravene under b), c) og d) kan overlappe, men er sammenhængende og tager sigte på forskellige aspekter af miljøsituationen i de områder, der er omfattet af planen eller programmet, og hvor den/det kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Under b) drejer det sig om miljøtilstanden på hele det område, som er omfattet af eller væsentligt berørt af planen eller programmet på nuværende tidspunkt, eller hvis planen eller programmet ikke gennemføres. Under c) skal der afgives oplysninger om de områder, der kan blive væsentligt påvirket af planen eller programmet, oplysninger, der kan betragtes som en præcisering af de oplysninger, der afgives under b). Under d) fokuseres der på miljøproblemer, mens aspekterne eller forholdene under b) og c) kan være problemer samt miljøværdier og -aktiver eller en gunstig miljøstatus. Da kravene under c) og d) overlapper, kan det i mange tilfælde være hensigtsmæssigt at behandle dem samtidig, forudsat alle nødvendige oplysninger er til stede.

5.22. De oplysninger, der kræves under b), om de relevante aspekter af den nuværende miljøstatus, er nødvendige for forståelsen af, hvorledes planen eller programmet kan få en væsentlig indvirkning på miljøet i det pågældende område. Udtrykket "de relevante aspekter" henviser til de miljøaspekter, der er relevante for planens eller programmets sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet. Disse aspekter kan være af såvel positiv som negativ art. Oplysningerne skal vedrøre den nuværende miljøstatus, hvilket betyder, at de skal være så ajourførte som muligt. Beskrivelsen af den sandsynlige udvikling af de relevante aspekter, hvis planen eller programmet ikke gennemføres, er vigtig som en referenceramme for vurderingen af planen eller programmet. Dette krav kan betragtes som svarende til det såkaldte nulalternativ, som ofte anvendes i miljøkonsekvensvurderingsprocedurer. Beskrivelsen af udviklingen skal groft taget dække samme tidshorisont som den, der er planlagt for planens eller programmets gennemførelse. Virkningerne af andre vedtagne planer eller programmer eller beslutninger, som kan påvirke det pågældende område, skal også tages i betragtning i denne forbindelse, for så vidt som det er praktisk muligt.

5.23. Under c) er fokus rettet mod de områder, som er af særlig interesse for vurderingen, nemlig de områder, der kan blive væsentligt berørt af planen eller

programmet. Rapporten skal indeholde en beskrivelse af miljøforholdene i disse områder. Det vil være hensigtsmæssigt at beskrive miljøforholdene under henvisning til de miljøspørgsmål, som er nævnt under punkt f). Som eksempel på miljøforhold kan nævnes, at et område er særlig følsomt eller sårbart over for forurening, at det har en høj botanisk værdi, eller at det er tæt befolket, og at mange mennesker vil blive påvirket af trafikstøj. Det skal bemærkes, at sådanne områder ikke behøver være omfattet af planen eller programmet. Hvis området ligger tæt på en anden medlemsstat, eller hvis virkningerne er af langtrækkende karakter, kan områder i andre medlemsstater og endnu længere væk naturligvis blive væsentligt berørt. I sådanne tilfælde vil der være behov for grænseoverskridende høring (se punkt 7.24 - 7.29).

- 5.24. Punkt d) omhandler oplysninger om ethvert eksisterende miljøproblem, som er relevant for planen eller programmet. Formålet med disse oplysninger er at sikre en vurdering af, hvorledes disse problemer vil påvirke planen eller programmet, eller om den/det vil forværre, mindske eller på anden måde påvirke eksisterende miljøproblemer. Relevansen kan også ligge i planens eller programmets sandsynlige væsentlige indvirkning samt i en ikke-væsentlig indvirkning, som kombineret med eksisterende miljøproblemer kan få væsentlig indvirkning. Selv spørgsmål, som behandles i planen eller programmet, og som ikke har nogen indvirkning på miljøet, kan være relevante. Problemerne behøver ikke være af væsentlig karakter, og de behøver ikke have særlig tilknytning til specifikke områder som dem, der er nævnt i teksten. Områder af særlig miljøbetydning kan være områder med særlig høje miljøværdier, som f.eks. områder, der er udpeget i henhold til fugle- og habitatdirektiverne, men områder, som er udpeget i henhold til national lovgivning, kan også være omfattet.

e) de miljøbeskyttelsesmål, der er fastlagt på internationalt plan, fællesskabsplan eller medlemsstatsplan, og som er relevante for planen eller programmet, og hvordan der under udarbejdelsen af den/det er taget hensyn til disse mål og andre miljøhensyn

- 5.25. De miljøbeskyttelsesmål, der skal tages i betragtning, bør omfatte mindst de spørgsmål, som er nævnt under punkt f). Internationale mål og fællesskabsmål er ofte indarbejdet i målene på nationalt, regionalt og lokalt plan, og disse er ofte tilstrækkelige i dette øjemed. Det skal bemærkes, at punktet omhandler mål, som er relevante for planen eller programmet, hvilket betyder, at de er relevante for planens eller programmets sandsynlige væsentlige indvirkning eller for de spørgsmål, den/det rejser. Høring af myndighederne i henhold til artikel 5, stk. 4, kan bidrage til fremskaffelsen af disse oplysninger. Den tyske VVM-forening har udviklet en prototype af en database om miljøkvalitetsmål på internationalt plan eller fællesskabsplan. Database findes på: <http://www.umweltdatenkatalog.de:8888/envdb/maintopic.jsp>

f) den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder på spørgsmål som den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, fauna, flora, jordbund, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv, landskab og det indbyrdes forhold mellem ovenstående faktorer.

Denne indvirkning bør omfatte sekundære, kumulative, synergistiske, kort-, mellem- og langsigtede vedvarende og midlertidige positive og negative virkninger.

- 5.26. Listen over spørgsmål under f) er ikke udtømmende, og andre spørgsmål kan også være relevante. I forhold til listen i det ændrede VVM-direktiv er menneskers sundhed, biologisk mangfoldighed og kulturarv her nævnt udtrykkeligt. Begrebet menneskers sundhed bør behandles i sammenhæng med de øvrige emner, som er nævnt under punkt f), og således er miljørelaterede sundhedsspørgsmål som f.eks. eksponering til trafikstøj eller luftforurenende stoffer oplagte emner for en undersøgelse. Retningslinjer for indarbejdelse af biodiversitetsrelaterede spørgsmål i strategisk miljøvurdering er blevet vedtaget i henhold til biodiversitetskonventionen. En beskrivelse af forbindelserne mellem de faktorer, som er nævnt under punkt f), udgør et vigtigt element, da den kan vise andre og alvorligere væsentlige virkninger end dem, der fremkommer ved en mere isoleret undersøgelse af hver enkelt faktor. Væsentlige indvirkninger på luft og klimatiske faktorer kan således medføre væsentlige negative indvirkninger på flora, fauna og biologisk mangfoldighed. Formålet med fodnoten er at understrege behovet for brede og fyldige oplysninger om faktorerne og deres indbyrdes forbindelser (selv om den bør læses i lyset af artikel 5, stk. 2). En beskrivelse af de positive virkninger er vigtig for at vise planens eller programmets bidrag til miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling.

g) planlagte foranstaltninger for at undgå, begrænse og så vidt muligt opveje enhver eventuel væsentlig negativ indvirkning på miljøet af planens eller programmets gennemførelse

- 5.27. Formålet med punkt g) er at sikre, at miljørapporten tager stilling til, hvorledes de væsentlige negative virkninger, den beskriver, afbødes. De foranstaltninger, der er omhandlet under punkt g), er ikke nærmere beskrevet, og der kan være tale om foranstaltninger, som er fastlagt eller foreskrevet i planen eller programmet, eller foranstaltninger, der er behandlet i miljørapporten. Man bør huske, at afbødende foranstaltninger i sig selv kan have en negativ indvirkning på miljøet, som man bør være opmærksom på. Der findes metoder til afbødning i forbindelse med miljøkonsekvensvurderinger, som også kan være nyttige i forbindelse med vurderinger af planer og programmer.

h) en kort skitsering af grunden til at vælge de alternativer, der har været behandlet, og en beskrivelse af, hvorledes vurderingen er gennemført, herunder eventuelle vanskeligheder (som f.eks. tekniske mangler eller mangel på knowhow), der er opstået under indsamlingen af de krævede oplysninger

- 5.28. Oplysninger om valg af alternativer er vigtige til forståelsen af, hvorfor bestemte alternativer er blevet vurderet, samt af deres forbindelse til udkastet til plan eller program. En beskrivelse af de metoder, der er anvendt ved vurderingen, er nyttig, når man skal tage stilling til kvaliteten af oplysningerne og konstateringerne, samt hvorvidt de er pålidelige. Det kan i påkommende tilfælde være nyttigt at tilføje en beskrivelse af, hvorledes disse vanskeligheder

blev overvundet.

i) en beskrivelse af de påtænkte foranstaltninger vedrørende overvågning i overensstemmelse med artikel 10

- 5.29. I henhold til artikel 10 skal de væsentlige miljøvirkninger af gennemførelsen af planen eller programmet overvåges, og da disse virkninger er nærmere præciseret under punkt f), skal rapporten indeholde en beskrivelse af, hvorledes denne overvågning gennemføres. Beskrivelsen skal henvise til eksisterende overvågningsordninger, hvis disse anvendes. Der er et vist overlap mellem punkt i) og kravet i artikel 9, stk. 1, litra c), om at stille oplysninger til rådighed om de "vedtagne foranstaltninger vedrørende overvågning". Det er klart, at der ikke kan afgives nogen endelig erklæring om de endelige overvågningsforanstaltninger, mens miljørapporten stadig er under udarbejdelse, da der ikke er truffet afgørelse om indholdet af planen eller programmet, og under alle omstændigheder er miljørapportens indhold underlagt de kriterier, som er fastsat i artikel 5, stk. 2. På samme måde er der muligvis behov for under visse omstændigheder at tilpasse overvågningsordningerne, efterhånden som gennemførelsen af planen eller programmet skrider frem. Der lader ikke til at være noget i direktivet, der udelukker dette i de relevante tilfælde.

j) et ikke-teknisk resumé af de oplysninger, der blev givet under ovennævnte punkter.

- 5.30. Formålet med et ikke-teknisk resumé som krævet under punkt j) er at gøre miljørapportens hovedspørgsmål og -konstateringer tilgængelige og let forståelige for den brede offentlighed og beslutningstagerne. Resuméet kan udgøre en del af rapporten, men det kan også være nyttigt at stille det til rådighed som et særskilt dokument for at sikre en bredere formidling. En generel sammenfattende oversigt kan være nyttig med hensyn til at forenkle konstateringerne.

6. MILJØRAPPORTENS KVALITET

- 6.1. Praktisk erfaring med VVM-direktivet (som ikke indeholder nogen specifikke krav til kvalitet) har vist, at tilvejebringelsen af oplysninger i forbindelse med miljøvurderingen undertiden er mangelfuld. Under udarbejdelsen af SMV-direktivet blev der udtrykt bekymring for, at miljørapporterne også i dette tilfælde ville blive mangelfulde eller blive udarbejdet uden korrekt anvendelse af proceduren.
- 6.2. Målet er at sikre, at miljørapporten indeholder oplysninger, der er komplette og pålidelige (i henhold til bestemmelserne i artikel 5), og er formålstjenlig, hvad angår direktivet. Den særlige bestemmelse vedrørende dette spørgsmål lægger ekstra vægt på miljørapportens betydning og på, at direktivets artikel 5 anvendes korrekt.

Artikel 12, stk. 2

Medlemsstaterne sørger for, at miljørapporterne har en tilstrækkelig kvalitet til, at de opfylder direktivets krav, og meddeler Kommissionen de foranstaltninger, de træffer vedrørende disse rapporters kvalitet.

- 6.3. Direktivet angiver ikke nærmere, hvad der forstås ved **tilstrækkelig kvalitet**. Men da rammerne for både SMV-processen og miljørapporten er fastlagt i direktivet, vil en korrekt gennemførelse og anvendelse af dets bestemmelser, såvel hvad angår indhold som procedure, i reglen opfylde kravet om tilstrækkelig kvalitet. Direktivet foreskriver ingen supplerende foranstaltninger til sikring af, at dets kvalitet er tilstrækkelig.
- 6.4. Det er i de fleste tilfælde den enkelte myndighed, der inden vedtagelsen af en plan eller et program afgør, om en specifik miljørapport er af tilstrækkelig kvalitet, eller - hvis ikke - hvilke foranstaltninger der skal træffes for at afhjælpe manglerne. Dette kan inkludere ændringer af eller tilføjelser til miljørapporten eller ligefrem gentagelse af en del af eller hele SMV-proceduren. Ved kortlægningen af, hvad der sikrer en tilfredsstillende kvalitet, skal de myndigheder, der har ansvaret for planen eller programmet, lægge nøje mærke til direktivets krav, jf. artikel 5 og bilag I. De skal desuden lægge nøje mærke til resultaterne af høringen med miljømyndighederne og offentligheden efter artikel 6. De skal være opmærksomme på, at en mangelfuld rapport kan drage gyldigheden af alle handlinger eller beslutninger, der udføres eller træffes i medfør af den, i tvivl.
- 6.5. Direktivets formelle og materielle krav kan - hvis de gennemføres og anvendes korrekt - betragtes som en "minimumsstandard" til sikring af miljørapporternes kvalitet. Medlemsstaterne kan selv afgøre, om de vil indføre supplerende foranstaltninger og - i givet fald - hvad disse skal bestå i. Der findes en lang række mulige modeller¹⁵. Mange foranstaltninger, der anvendes i VVM-praksis, er egnede og formålstjenlige, hvad angår SMV-direktivet. Af eksempler kan nævnes uafhængige vurderinger (f.eks. et vurderingspanel eller

---

¹⁵ Se også Royal Haskoning, hvor der findes en oversigt.

et regeringsudvalg, der rådgiver om kvaliteten af oplysningerne i miljørapporten); retningslinjer, der foreskriver formelle eller materielle krav, som planlægningsmyndigheden skal følge; en uafhængig institution (der skal benyttes ved fastsættelsen af detaljeringsniveauet og miljørapportens omfang) eller klageres appelmulighed ved en domstol.

- 6.6. Ud over at sikre, at alle proceduremæssige skridt i SMV-processen, som fører til miljørapporten, er af tilstrækkelig kvalitet, kan man forestille sig andre metoder til opretholdelse af hele processens kvalitet. Dette kan f.eks. ske ved checklister, som på gennemsigtig vis afslører, om alle trin i proceduren er blevet afviklet korrekt, eller ved mere avancerede edb-modeller, som muliggør en sammenligning mellem kvaliteten af miljørapportens enkelte elementer og kvaliteten af rapporten som helhed.
- 6.7. **Alle foranstaltninger**, medlemsstaterne træffer **vedrørende** miljørapporternes **kvalitet**, skal **meddeles** til Kommissionen. Denne bestemmelse har bl.a. til formål at indhøste erfaringer i medlemsstaterne, således at der f.eks. kan formidles innovative metoder blandt dem. Selv om disse foranstaltninger rækker videre end direktivet, vil det bidrage til forbedret praksis i hele Fællesskabet, hvis de formidles så bredt som muligt.

7. HØRING

- 7.1. Ifølge direktivets bestemmelser om høring er medlemsstaterne forpligtet til at give visse myndigheder og medlemmer af offentligheden mulighed for at give deres mening til kende om miljørapporten og udkastet til plan eller program. En af begrundelserne for høring er, at den bidrager til en højere kvalitet af de oplysninger, som er tilgængelige for dem, der er ansvarlige for beslutningerne omkring planen eller programmet. Under en høring kan der undertiden afdækkes nye oplysninger, som medfører større ændringer i planen eller programmet og følgelig i planens eller programmets sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet. I så fald kan det være nødvendigt at overveje at revidere rapporten - og hvis ændringerne berettiger det - at gennemføre en ny høring. Direktivets vigtigste krav til høring er indeholdt i artikel 6, men også mange andre artikler omhandler dette spørgsmål. Dette kapitel omhandler disse i følgende orden. Det omhandler først de relevante definitioner, dernæst spørgsmålet om, hvem der deltager i høringerne, hvad der skal være genstand for høring, en række beslægtede proceduremæssige bestemmelser, grænseoverskridende spørgsmål og endelige afgørelsen vedrørende planen eller programmet.
- 7.2. En oversigt over direktivets informations- og høringskrav er indeholdt i boks 1.

Boks 1: SMV-trin	Høringskrav i indenlandske situationer	Supplerende krav i grænseoverskridende situationer
Afgørelse af, om en plan eller et program behøver en SMV	Høring af myndighederne (art. 3, stk. 6) Oplysninger stillet til rådighed for offentligheden (art. 3, stk. 7)	
Beslutning om vurderingens omfang og detaljeringsniveau	Høring af myndighederne (art. 5, stk. 4)	
Miljørapport og udkast til plan eller program	Fremlæggelse af oplysninger for offentligheden (art. 6, stk. 1) Høring af myndighederne (art. 6, stk. 2) Høring af den pågældende offentlighed (art. 6, stk. 2)	Høring af myndighederne i den medlemsstat, der kan blive berørt (art. 7, stk. 2) Høring af den pågældende offentlighed i den medlemsstat, der kan blive berørt (art. 7, stk. 2)
Under udarbejdelsen af en plan eller et program	Hensyntagen til miljørapporten og de udtalelser, der er afgivet efter art. 6 (art. 8)	Hensyntagen til resultaterne af den grænseoverskridende høring (art. 8)

Vedtaget plan eller program; erklæring i henhold til art. 9, stk. 1, litra b), foranstaltninger vedrørende overvågning	Fremlæggelse af oplysninger for myndighederne (art. 9, stk. 1) Fremlæggelse af oplysninger for offentligheden (art. 9, stk. 1)	Fremlæggelse af oplysninger for den hørte medlemsstat (art. 9, stk. 1)
--	---	--

- 7.3. Offentlighedens deltagelse i beslutningstagningen er også omhandlet i FN/ECE-konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet (Aarhus-konventionen). Konventionens artikel 7 indeholder bestemmelser om offentlig deltagelse i udarbejdelsen af planer og programmer vedrørende miljøet. Konventionens bestemmelser er indarbejdet i SMV-direktivet, for så vidt som de finder anvendelse på planer og programmer, der er omfattet af direktivets anvendelsesområde¹⁶.

Artikel 2, litra b)

I dette direktiv forstås ved:

"miljøvurdering": udarbejdelse af en miljørapport, gennemførelse af høringer, hensyntagen til miljørapporten og til resultaterne af høringerne ved beslutningstagning samt underretning om afgørelsen i overensstemmelse med artikel 4-9.

- 7.4. Denne definition fastslår klart, at **høring** er en uadskillelig del af vurderingen. Desuden skal der **tages hensyn** til høringen ved beslutningstagningen. Mangler begge elementer, foreligger der pr. definition ingen miljøvurdering i overensstemmelse med direktivet. Dette understreger den betydning, der tillægges høring i forbindelse med vurderingen.

Artikel 2, litra d)

I dette direktiv forstås ved:

"offentligheden": en eller flere fysiske eller juridiske personer og, i overensstemmelse med national lovgivning eller praksis, foreninger, organisationer eller grupper heraf.

- 7.5. Definitionen af **offentlighed** følger Aarhus-konventionens definition. Den henviser til enhver fysisk eller juridisk person. Spørgsmålet om, hvorvidt et bestemt medlem af offentligheden er berørt eller har en interesse, er omhandlet i artikel 6.
- 7.6. I mange tilfælde har **en forening, en organisation eller en gruppe** af fysiske eller juridiske personer selv status som juridisk person og er direkte omfattet af definitionen. Formuleringen skal derfor fortolkes således, at foreninger, organisationer eller grupper, der *ikke* har status som juridisk person (herunder ikke-statslige organisationer), også - såfremt den nationale lovgivning bestemmer dette - repræsenterer "offentligheden" efter direktivet. I direktivets artikel 6, stk. 2, jf. artikel 6, stk. 4, tildeles foreninger, organisationer eller grupper en klar rolle.

---

¹⁶

Direktiv 2003/35/EF anvender Aarhus-konventionen på en række planer og programmer, der ikke er omfattet af SMV-direktivet.

Artikel 6, stk. 1

Udkastet til planen eller programmet og den miljørapport, som er udarbejdet i overensstemmelse med artikel 5, stilles til rådighed for de myndigheder, der er omhandlet i stk. 3 i nærværende artikel, og for offentligheden.

- 7.7. Denne artikel danner udgangspunkt for høring og en eventuel efterfølgende offentlig debat om den/det foreslåede plan/program. Udkastet til plan eller program samt miljørapporten skal stilles til rådighed for offentligheden (som defineres i artikel 2, litra d). Det er dog kun den offentlighed, som er nærmere defineret i stk. 4, der har ret til at give sin mening til kende om disse dokumenter. Hvorvidt offentligheden er den samme eller ej i et givet tilfælde, afhænger af den pågældende plan eller program samt af den nationale lovgivning og praksis.
- 7.8. Direktivet nævner ikke, med hvilke metoder oplysningerne skal **gøres tilgængelige**, men disse skal være egnede til at sætte myndighederne og offentligheden i stand til at udtale sig i overensstemmelse med artikel 6, stk. 2. Der er behov for hensigtsmæssige offentlige arrangementer, og oplysningerne skal være umiddelbart tilgængelige. Desuden lader fortolkningen af Aarhuskonventionens artikel 7, jf. artikel 6, stk. 3, formode, at der skal gennemføres en effektiv formidling enten gennem en offentlig meddelelse eller underretning af den enkelte alt efter behov. Dette gælder oplysninger, der skal stilles til rådighed efter artikel 3, stk. 7, og artikel 9, stk. 1. Det vil desuden være hensigtsmæssigt, om de medlemmer af offentligheden, der har rejst indvendinger mod et forslag, personligt underrettes om afgørelsen (således som det allerede er normal praksis i nogle medlemsstater).

Artikel 6, stk. 2

De i [artikel 6] stk. 3 omhandlede myndigheder og den i [artikel 6] stk. 4 omhandlede offentlighed skal tidligt have konkret lejlighed til inden for en passende frist at udtale sig om udkastet til planen eller programmet og den ledsagende miljørapport, inden planen eller programmet vedtages, eller lovgivningsproceduren indledes.

- 7.9. **Fristen** skal fastlægges i lovgivningen. Det er op til medlemsstaterne at afgøre, hvor lang fristen skal være, så længe den opfylder kravet om at give "tidlig og konkret" lejlighed til udtalelse. Erfaringerne fra VVM-direktivet og andre høringsprocedurer vil oplyse medlemsstaterne om, hvor lange frister der er nødvendige.
- 7.10. Det kan være hensigtsmæssigt med forskellige frister for forskellige typer af planer eller programmer, men man bør sikre sig, at der er tilstrækkelig tid til, at udtalelser om langtrukne, komplekse, omstridte eller vidtrækkende planer eller programmer kan forberedes og formuleres ordentligt. Planlægningsmyndigheden behøver også tilstrækkelig tid til at tage stilling til disse synspunkter, inden den træffer afgørelse om planen eller programmet. Der anmodes undertiden om supplerende oplysninger, og der skal også ved

fastsættelsen af fristen tages højde for, at den ansvarlige myndighed skal have tilstrækkelig tid til at reagere.

Artikel 6, stk. 3

Medlemsstaterne udpeger de myndigheder, som skal høres, og som på grund af deres specifikke miljøansvar kan blive berørt af indvirkningen på miljøet af planers eller programmets gennemførelse.

- 7.11. I denne artikel forstås ved **myndigheder** formelle statslige eller offentlige myndigheder som defineret ved administrative forskrifter eller lov (se også kommentaren under ovenstående punkt 3.12 - 3.13). Myndighederne kan omfatte miljøinspektorater (på nationalt, regionalt eller lokalt plan), miljøforskningsinstitutioner, der varetager en offentlig opgave eller offentlige organer (på nationalt, regionalt eller lokalt plan), som kan blive berørt af eller ligge inde med viden om indvirkningen på miljøet af den/det pågældende plans/programmes gennemførelse.
- 7.12. Ved udtrykket **specifikke miljøansvar** forstås deres ansvar som myndigheder (f.eks. for at overvåge miljøkvaliteten, inspicere lokaliteter eller aktiviteter, gennemføre forskning osv.)¹⁷.
- 7.13. **Udpegningen** af myndigheder i overensstemmelse med artikel 6, stk. 3, kan ske generelt ved at indføre dem i lovgivningen til gennemførelse af direktivet. Et nationalt miljøinspektorat kan f.eks. udpeges som den myndighed, der skal høres i alle tilfælde eller i nærmere angivne tilfælde. Det vil naturligtvis være muligt at fastsætte undtagelser fra en sådan generel udpegning.
- 7.14. Myndighederne kan også udpeges fra sag til sag, forudsat at gennemførelseslovgivningen er udformet således, at den tillader en udpegning af denne type. Den nærmere måde, hvorpå dette sker, vil afhænge af det nationale retssystem. En af fremgangsmåderne kan være at udpege flere myndigheder i gennemførelseslovgivningen med henblik på denne artikel. Myndighederne kan omfatte miljøinspektorater eller regionale offentlige organer med en stærk interesse i indholdet af særlige planer eller programmer. Ved en fra sag til sag-tilgang kan planlægningsmyndigheden efterfølgende udpege, hvilken af disse myndigheder der skal høres i de enkelte tilfælde afhængig af indholdet af den/det enkelte plan/program.
- 7.15. Medlemsstaterne kan også beslutte at udpege myndigheder med et miljøansvar efter en mere generel metode, f.eks. "tilstødende lokale myndigheder". En udpegning af denne type vil betyde, at de særlige lokale myndigheder, der skal høres, er dem, der har en interesse i en given plan eller et givent program, uden at det er nødvendigt at høre alle lokale myndigheder i et land om planer eller programmer, hvori hovedparten af dem ikke har nogen interesse. Der er her tale om en tilgang, som forekommer at ligge mellem en generel og en

---

¹⁷ Termen "myndigheder" anvendes her ikke i betydningen "anerkendte (individuelle) eksperter", som f.eks. fremstående videnskabsfolk - selv om sådanne personer kan være ansat af de offentlige myndigheder.

sagsspecifik udpegning.

Artikel 6, stk. 4

Medlemsstaterne identificerer offentligheden ..., herunder de dele af offentligheden, som berøres eller forventes at blive berørt af, eller som har interesse i den beslutningstagning, der er omfattet af dette direktiv, herunder relevante ikke-statslige organisationer, f.eks. sådanne, der fremmer miljøbeskyttelse, og andre berørte organisationer.

- 7.16. **De dele af offentligheden, som berøres eller forventes at blive berørt af, eller som har interesse i den beslutningstagning, der er omfattet af dette direktiv**, kan beskrives som en undergruppe af den brede offentlighed. (Med hensyn til en definition af "offentlighed" henvises til ovenstående punkt 7.5-7.6). Ifølge denne bestemmelse skal medlemsstaterne identificere en undergruppe, som får lejlighed til at udtale sig om udkastet til plan eller program samt miljørapporten (i overensstemmelse med artikel 6, stk. 2). Men pligten til at identificere er betinget. Identifikationen skal omfatte de dele af offentligheden, **som berøres eller forventes at blive berørt af**, eller har **en interesse i** planen eller programmet. Den skal også omfatte relevante ikke-statslige organisationer og andre relevante organisationer (se nedenfor). Den identificerede offentlighed kan afvige fra den/det ene plan/program til den/det anden/andet. I visse situationer - f.eks. i tilfælde af en/et landsdækkende plan/program - vil de dele af offentligheden, som har en interesse eller forventes at blive berørt, måske være meget lig den brede offentlighed, og der skal tages højde for dette i forbindelse med identifikationen.
- 7.17. **Relevante ikke-statslige organisationer** betragtes pr. definition som en del af offentligheden, der forventes at blive berørt af, eller som har interesse i beslutningstagningen vedrørende en specifik plan eller et specifikt program, der er genstand for vurdering. Ngo'er kan afvige med hensyn til interessesfære. Nogle er f.eks. mere aktive på det nationale plan, og nogle er mere aktive på det regionale eller lokale plan eller inden for særlige spørgsmål, f.eks. natur eller affald. Ved identifikationen af relevante ngo'er i overensstemmelse med artikel 6, stk. 4, kan medlemsstaterne tilpasse identifikationen til den/det pågældende plans/programs karakter og indhold og ngo'ernes interesser. Ngo'er med rent lokale interesser skal identificeres selv i tilfælde af planer eller programmer vedrørende fjerne lokaliteter, forudsat at det er klart, at deres interesser påvirkes af disse planer eller programmer.

Artikel 6, stk. 5

De nærmere ordninger for underretning og høring af myndighederne og offentligheden fastlægges af medlemsstaterne.

- 7.18. Tilrettelæggelsen af **de nærmere ordninger** for underretning af offentligheden og indhentning af reaktioner er overladt til medlemsstaternes skøn. Den lovgivning, der gennemfører direktivet, skal fastlægge rammerne for disse ordninger.

- 7.19. I modsætning til VVM-direktivet anfører direktiv 2001/42/EF ingen detaljer om høringsmetoden (f.eks. stedet for høringen eller formidlingsmetode). Analogt med VVM-direktivet kan ordningerne f.eks. angive de steder, hvor oplysningerne kan indhentes, fastlægge nærmere, hvorledes offentligheden kan underrettes, eller på hvilken måde der kan fremsættes kommentarer. Medlemsstaterne har også mulighed for at udforske mere moderne ordninger for høring, f.eks. internetbaserede drøftelser, forudsat at disse ifølge deres natur ikke udelukker dele af offentligheden.
- 7.20. Der findes mange forskellige metoder og teknikker for offentlig høring. Disse omfatter indhentning af skriftlige kommentarer til udkast til forslag, offentlige høringer, styringsgrupper, fokusgrupper, rådgivende udvalg eller interview¹⁸. Det er vigtigt at vælge den bedst egnede form for høring for enhver given plan eller givent program.

Artikel 3, stk. 6

Ved undersøgelse af de enkelte tilfælde og ved opstillingen af typer af planer og programmer [vedrørende afgørelsen af, hvilke planer og programmer der er omfattet af direktivet]høres de i artikel 6, stk. 3, omhandlede myndigheder.

- 7.21. Inden afgørelsen af, om der er behov for en SMV efter artikel 3, skal de relevante myndigheder høres. Anvendes en **fra sag til sag**-tilgang, skal der finde høring sted i hvert enkelt tilfælde.

Artikel 3, stk. 7

Medlemsstaterne sørger for, at resultatet i henhold til stk. 5 [vedrørende afgørelsen af, hvilke planer og programmer der er omfattet af direktivet], herunder grundene til, at der ikke kræves en miljøvurdering i henhold til artikel 4-9, gøres offentligt tilgængelige.

- 7.22. Afgørelsen efter artikel 3, stk. 5, af, om der er behov for en miljøvurdering, skal offentliggøres og, hvis der ikke kræves en vurdering, er der en specifik forpligtelse til at gøre grundene hertil offentligt tilgængelige. Ved offentliggørelsen af disse konklusioner kan myndighederne muligvis finde det nyttigt at anføre, hvorledes der er taget hensyn til kriterierne i bilag II.

Artikel 5, stk. 4

De i artikel 6, stk. 3, omhandlede myndigheder skal høres, når der tages stilling til, hvor omfattende og detaljerede de oplysninger skal være, som skal indgå i miljørapporten.

- 7.23. Denne bestemmelse opstiller krav til, hvad der er kendt som "scopingfasen" i en miljøvurderingsprocedure. VVM-direktivet indeholder ikke et krav om, at myndighederne skal inddrages på obligatorisk basis på dette trin af VVM-

---

¹⁸ Med hensyn til en oversigt over høringstyper, høringsmetoder og casestudier henvises til Environmental Resource Management.

proceduren. Den er indført i direktiv 2001/42/EF som et middel til at forbedre kvaliteten af miljørapporten. Et af formålene med "scoping" er at give mindre plads for tvivl senere i vurderingsprocessen om, hvorvidt de korrekte emner er medtaget i rapporten og er behandlet med den rigtige detaljeringsgrad.

Artikel 7, stk. 1

Såfremt en medlemsstat mener, at gennemførelsen af en plan eller et program, som er under udarbejdelse vedrørende dens geografiske område, kan få væsentlig indvirkning på miljøet i en anden medlemsstat, eller såfremt en medlemsstat, hvor en sådan indvirkning kan blive væsentlig, anmoder herom, skal den medlemsstat, på hvis område planen eller programmet er under udarbejdelse, inden planen eller programmet vedtages, eller lovgivningsproceduren indledes, sende en kopi af udkastet til planen eller programmet og den pågældende miljørapport til den anden medlemsstat.

- 7.24. I henhold til artikel 7 skal der gennemføres høring vedrørende planer eller programmer, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet i andre medlemsstater. På dette punkt følger direktivet den generelle tilgang, der er foreskrevet i FN/ECE-konventionen om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne (Espoo-konventionen).
- 7.25. Medlemsstaterne skal påse, at de har indført bestemmelser, der gør det muligt for dem at bestemme, om planer eller programmer kan tænkes at have grænseoverskridende konsekvenser.

Artikel 7, stk. 2

Har en medlemsstat fået tilsendt en kopi af udkastet til planen eller programmet og miljørapporten efter stk. 1, oplyser den den anden medlemsstat om, hvorvidt den ønsker at blive hørt, inden planen eller programmet vedtages, eller lovgivningsproceduren indledes; ønsker medlemsstaten at blive hørt, indleder de berørte medlemsstater de fornødne høringer om en mulig grænseoverskridende indvirkning på miljøet af planens eller programmets gennemførelse og de planlagte foranstaltninger med henblik på at reducere eller fjerne en sådan indvirkning.

Når sådanne høringer finder sted, skal de berørte medlemsstater træffe detaljerede foranstaltninger for at sikre, at de i artikel 6, stk. 3, omhandlede myndigheder og den i artikel 6, stk. 4, omhandlede offentlighed i den medlemsstat, hvor indvirkningen kan blive væsentlig, underrettes og får mulighed for at fremsætte deres udtalelse inden for en rimelig frist.

- 7.26. Når den grænseoverskridende mekanisme er udløst, skal de pågældende medlemsstater aftale mere detaljerede ordninger for at sikre den nødvendige høring af offentligheden og miljømyndighederne i den berørte medlemsstat. Bilaterale aftaler, som er indgået inden for rammerne af Espoo-konventionen, kan, hvis de ændres således, at de omfatter planer og programmer, danne mønster for disse ordninger. Multilaterale ordninger kan etableres i det omfang, det er nødvendigt.

Artikel 7, stk. 3

Når medlemsstater i henhold til denne artikel skal foretage høringer, skal de ved sådanne høringers begyndelse aftale en rimelig frist for høringerne varighed.

- 7.27. I henhold til direktivet skal der sikres en **rimelig** frist til høring i grænseoverskridende situationer. I sammenligning med ikke-grænseoverskridende situationer skal fristen være tilstrækkelig til, at der kan etableres kontakt mellem de pågældende stater, til, at offentligheden og miljømyndighederne i den berørte stat kan identificeres og høres, og til, at de relevante myndigheder i oprindelsesstaten kan tage stilling til de heraf følgende kommentarer. Praktiske spørgsmål som f.eks. behovet for at udfærdige oversættelser kan også forlænge processen.
- 7.28. Direktivet gør det muligt at etablere *ad hoc*-ordninger for grænseoverskridende spørgsmål. Disse kan afvige fra sag til sag. Dette kan være nyttigt, når den berørte medlemsstat ønsker at udpege forskellige myndigheder eller forskellige dele af offentligheden, hvad angår høring vedrørende forskellige planer eller programmer.
- 7.29. Alternativt vil det være muligt at aftale en generel ramme for bilateral høring og overlade detaljerede ordninger til sagsspecifikke situationer. Dette kan være en praktisk løsning, hvis forskellige regioner i en berørt medlemsstat er involveret.

Artikel 8

Under udarbejdelsen og inden vedtagelsen af eller indledningen af lovgivningsproceduren for planen eller programmet skal der tages hensyn til den miljørapport, som er udarbejdet efter artikel 5, de udtalelser, der er afgivet efter artikel 6, og resultaterne af en eventuel grænseoverskridende høring, der er foretaget efter artikel 7.

- 7.30 Forpligtelserne i direktivets artikel 8 afspejler miljøvurderingsprocessens iterative karakter i forbindelse med planer og programmer. De afspejler også forpligtelsen i Aarhus-konventionen artikel 7, som sammen med konventionens artikel 6, stk. 8, kræver, at der ved afgørelser om planer og programmer tages behørigt hensyn til resultatet af offentlighedens deltagelse. Kravet om at stille oplysninger til rådighed er fastsat i direktivets artikel 9 (se nedenfor).

Artikel 9, stk. 1

Når en plan eller et program er vedtaget, skal medlemsstaterne sørge for, at de myndigheder, der er omhandlet i artikel 6, stk. 3, offentligheden samt de medlemsstater, der er blevet hørt efter artikel 7, underrettes og får stillet følgende til rådighed:

- a) planen eller programmet som vedtaget*

- b) en sammenfattende erklæring om, hvorledes miljøhensyn er integreret i planen eller programmet, og hvorledes den miljørapport, der er udarbejdet efter artikel 5, de udtalelser, der er afgivet efter artikel 6, og resultaterne af de [grænseoverskridende] høringer, der er foretaget efter artikel 7, er taget i betragtning i overensstemmelse med artikel 8, og om, hvorfor planen eller programmet som vedtaget er valgt på baggrund af de andre rimelige alternativer, der har været behandlet, og
- c) de vedtagne foranstaltninger vedrørende overvågning i overensstemmelse med artikel 10.

Artikel 9, stk. 2

De nærmere regler for de i stk. 1 omhandlede oplysninger fastlægges af medlemsstaterne.

- 7.31. Artikel 9 omhandler underretningen om de endelige resultater af vurderingsproceduren. Det er overladt til medlemsstaternes skøn, hvorledes de stiller oplysninger **til rådighed** for offentligheden. Myndighederne skal meddele tilstrækkelige oplysninger om de vilkår, hvorunder miljøoplysningerne stilles til rådighed, og hvorledes de kan opnås. Medierne i den forbindelse inkluderer f.eks. informationspublikationer, meddelelser i offentlige publikationer eller på offentlige netsteder, public service-meddelelser i tv og radio eller miljøinformationskataloger, der beskriver, hvorledes der kan indhentes relevante oplysninger. Underretningen af offentligheden svarer til den, som er foreskrevet i VVM-direktivet. Medlemsstaterne kan udnytte erfaringerne herfra eller etablere forskellige ordninger med samme formål.
- 7.32. I modsætning til VVM-direktivet omfatter direktiv 2001/42/EF ikke bestemmelser om tavshedspligt, hvad angår planen eller programmet eller miljørapporten.

8. OVERVÅGNING

- 8.1. Artikel 10 udstrækker medlemsstaternes pligter til ud over planlægningsfasen også at gælde gennemførelsesfasen og fastlægger forpligtelsen til at overvåge planers og programmets væsentlige indvirkning på miljøet. Overvågning er et vigtigt element i direktivet, da den gør det muligt at sammenligne resultaterne af miljøvurderingen med de miljøvirkninger, som faktisk forekommer.
- 8.2. Direktivet foreskriver ikke, hvorledes væsentlige miljøvirkninger skal overvåges; f.eks. hvilke organer der er ansvarlige for overvågning, tidspunktet og hyppigheden af overvågningen, eller hvilke metoder der skal anvendes. Selv om overvågningsaktiviteterne er udbredte over hele EU, er de indsamlede oplysninger ikke altid umiddelbart tilgængelige eller i sammenlignelige formater, selv inden for den samme forvaltning. Medlemsstaterne vil måske gerne finde ud af, om der er behov for eventuelle retlige eller administrative foranstaltninger, ikke kun for at sikre, at overvågningen finder sted i overensstemmelse med direktivet, men også for at gå videre og sikre adgangen til og udvekslingen af data i påkommende tilfælde, således at forpligtelserne i artikel 10 kan efterleves effektivt.

Artikel 10, stk. 1

Medlemsstaterne overvåger de væsentligste miljøvirkninger af gennemførelsen af planer og programmer, bl.a. for at kunne identificere uforudsete negative virkninger på et tidligt trin og for at være i stand til at træffe enhver hensigtsmæssig afhjælpende foranstaltning.

- 8.3. Artikel 10 fastlægger forpligtelsen til at overvåge de væsentlige miljøvirkninger af planer og programmer, der er omfattet af direktivet. Når en plan eller et program vedtages, skal de myndigheder, som er nævnt i artikel 6, stk. 3, offentligheden og alle medlemsstater, der er hørt efter artikel 7, underrettes om "de vedtagne foranstaltninger vedrørende overvågning i overensstemmelse med artikel 10" (artikel 9, stk. 1, litra c)).
- 8.4. Direktivet definerer ikke betydningen af "overvåge". Overvågning kan imidlertid generelt beskrives som en aktivitet, der består i at følge interesseparametrene, hvad angår størrelsesorden, tid og rum. I forbindelse med artikel 10 og dens omtale af uforudsete negative virkninger og afhjælpende foranstaltninger kan overvågning også være et middel til at efterprøve oplysningerne i miljørapporten. Artikel 10 indeholder ingen tekniske krav om, hvilke metoder der skal anvendes til overvågningen. De valgte metoder skal være dem, der er til rådighed og bedst egnede i de enkelte tilfælde til at afdække, om antagelserne i miljøvurderingen svarer til de miljøvirkninger, som optræder, når planen eller programmet gennemføres, og til på et tidligt trin at identificere uforudsete negative virkninger af planens eller programmets gennemførelse. Det er klart, at overvågningen er indlejret i miljøvurderingen og ikke kræver videnskabelige forskningsaktiviteter. Karakteren (f.eks. kvantitative eller kvalitative) og detaljeringsgraden af den de miljøoplysninger, der er nødvendige for overvågningen, afhænger også af

planens eller programmets karakter og detaljeringsgrad og af dens/dets forudsete miljøvirkninger.

- 8.5. Hvis overvågningen kan integreres tilfredsstillende i den regulære planlægningscyklus, vil det måske ikke være nødvendigt at tage et separat proceduremæssigt skridt for at gennemføre den. Overvågningen kan f.eks. finde sted samtidig med den regulære revision af en plan eller et program afhængig af, hvilke virkninger der overvåges og af længden af tidsintervallerne mellem revisionerne.
- 8.6. Overvågningen skal omfatte de **væsentlige miljøvirkninger**. Disse inkluderer i princippet alle former for virkninger, herunder positive, negative, forudsete og uforudsete¹⁹. Der vil normalt være tale om de virkninger, der er beskrevet i miljørapporten (i overensstemmelse med artikel 5 og bilag I, litra f)), og vil således ofte være fokuseret på de oplysninger, som "med rimelighed kan forlanges under hensyntagen til, hvor detaljeret planen eller programmet er, hvad den/det indeholder, og på hvilket trin den/det befinder sig i beslutningsforløbet" (artikel 5, stk. 2). Det er muligt, at overvågningen af andre virkninger undertiden er berettiget (f.eks. virkninger, der ikke var forudset, da planen eller programmet blev udarbejdet).
- 8.7. De andre elementer i bilag I vil normalt ikke være relevante i forbindelse med opfyldelsen af overvågningskravet, men det kan under visse omstændigheder være hensigtsmæssigt at etablere en kobling mellem resultaterne af overvågningen og f.eks. miljøproblemer, miljøbeskyttelsesmål eller afbødende foranstaltninger, som er identificeret i henhold til bilag I, litra d), e) eller g). Direktivet indeholder imidlertid ikke et krav herom.
- 8.8. Det ser ud til, at artikel 10 ikke nødvendigvis kræver, at væsentlige miljøvirkninger overvåges direkte. Direktivet tillader således, at de overvåges indirekte, f.eks. gennem belastningsfaktorer eller afbødende foranstaltninger.
- 8.9. Ved **gennemførelse** forstås ikke kun gennemførelsen af de påtænkte projekter under planen eller programmet (inklusive såvel etablering som drift), men også andre aktiviteter (f.eks. adfærdsmæssige tiltag eller forvaltningsordninger), som udgør en del af planen eller programmet (eller dens/dets gennemførelse).
- 8.10. Ifølge artikel 10 skal de væsentlige miljøvirkninger af alle planer og programmer, som er omfattet af direktivet, overvåges. Det præciseres ikke, om dette skal ske særskilt for de enkelte planer eller programmer. I betragtning af artikel 10's fleksibilitet kan en overvågningsordning omfatte flere planer eller programmer, så længe der fremlægges tilstrækkelige oplysninger om miljøvirkningerne af de enkelte planer eller programmer, og direktivets formål og forpligtelser opfyldes.
- 8.11. I visse tilfælde vil det være lettere at afdække de kumulative virkninger af forskellige planer og programmer, hvis de overvåges sammen.

---

¹⁹

Se forklaringen på "uforudsete" virkninger under punkt 8.12.

- 8.12. Et af formålene med overvågning i henhold til artikel 10 er at identificere **uforudsete negative virkninger**. Det er usandsynligt, at der kan etableres en rimeligt anvendelig overvågningsordning, der undtagen ved et tilfælde afdækker komplet uventede virkninger (hvis der overhovedet findes nogen), og det kan næppe være hensigten her. Selv om der afdækkes uforudsete ændringer i miljøet, vil det være vanskeligt at kæde dem sammen med gennemførelsen af planen eller programmet. Uforudsete negative virkninger fortolkes bedre som mangler ved forudsigelser i miljørapporten (f.eks. vedrørende miljøvirkningens forudsete intensitet) eller uforudsete virkninger som følge af ændrede omstændigheder, der medfører, at visse antagelser i miljørapporten delvis eller helt afkræftes.
- 8.13. Et af formålene med overvågning er at sætte planlægningsmyndigheden i stand til at træffe egnede afhjælpende foranstaltninger, hvor overvågningen afdækker negative indvirkninger på miljøet, som ikke er taget i betragtning i miljøvurderingen. Direktivet kræver imidlertid ikke nødvendigvis, at medlemsstaterne ændrer en plan eller et program som følge af overvågningen. Dette er i overensstemmelse med miljøvurderingens generelle tilgang, der fremmer en informeret afgørelse, men ikke skaber selvstændige miljøstandarder for planer eller programmer. Hvis medlemsstaterne inden for rammerne af deres nationale lovgivning overvejer afhjælpende foranstaltninger, vil enhver relevant oplysning, der indhentes gennem en sådan overvågning naturligvis være til hjælp.
- 8.14. Ændres en vedtaget plan eller et vedtaget program som følge af overvågning, kan en sådan ændring på sin side kræve en miljøvurdering (hvis den opfylder kravene i artikel 2, litra a)), medmindre der er tale om en mindre ændring, og medlemsstaterne fastslår, at den ikke kan få væsentlig indvirkning på miljøet (artikel 3, stk. 3). Det er sandsynligt, at ændringer i en plan som følge af overvågning vil tjene til at opveje eller afbøde negative miljøvirkninger. Ved afgørelsen af, om ændringerne af en plan skal underkastes en miljøvurdering, kan relevante faktorer til bestemmelse af virkningernes betydning inkludere, hvorvidt planens eller programmets miljøindsats og -resultater vil blive forbedret, og hvilke miljøvirkninger der allerede har været genstand for en grundig miljøvurdering.

Artikel 10, stk. 2

Med henblik på at opfylde kravene i stk. 1 kan eksisterende overvågningsordninger anvendes i det omfang, det er hensigtsmæssigt, således at dobbeltovervågning undgås.

- 8.15. Artikel 10, stk. 2, bidrager til at afklare, hvilke forpligtelser der følger af artikel 10, stk. 1. Det er ikke nødvendigt specifikt at indsamle oplysninger om virkningerne af planer og programmer i dette øjemed, idet andre informationskilder også kan anvendes. Det indebærer også, at der ikke er noget krav om at tage et nye proceduremæssigt skridt med henblik på overvågning, som er adskilt fra den regulære planlægningsproces, forudsat at denne proces rummer egnede overvågningsordninger. Overvågningen kan f.eks. integreres i den regulære revision af planen eller programmet. Hvis der

ikke findes nogen egnede overvågningsordninger, skal medlemsstaterne etablere dem.

- 8.16. Hovedudfordringen består i at kortlægge informationskilder i de forskellige medlemsstater, som udgør et egnet grundlag for opfyldelsen af overvågningskravene, og om nødvendigt tilpasse de eksisterende overvågningsordninger til direktivets krav. Data, der er indsamlet under anden EU-lovgivning (f.eks. vandrammedirektivet 2000/60/EF og IPPC-direktivet 96/61/EF), kan anvendes til overvågning i overensstemmelse med artikel 10, forudsat de er relevante for den/det respektive plan/program og dens/dets miljøvirkninger.

Tilknyttede aspekter og bestemmelser

- 8.17. Artikel 5 og bilag I, litra i), kræver tilsammen, at offentligheden underrettes om de "påtænkte" overvågningsordninger, og artikel 9, stk. 1, kræver, at offentligheden underrettes om "de vedtagne foranstaltninger vedrørende overvågning". Disse bestemmelser behandles under ovenstående punkt 5.29. Underretning om de vedtagne overvågningsforanstaltninger er ikke kun omfattet af artikel 9, stk. 1, men også af bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/04/EF af 28. januar 2003 om offentlig adgang til miljøoplysninger.
- 8.18. I påkommende tilfælde vil miljøvurderingen også omfatte grænseoverskridende miljøvirkninger (se artikel 7 samt bilag II, stk. 2, tredje led). Følgelig vil grænseoverskridende miljøvirkninger også kunne være genstand for overvågning. Derfor kan i tilfælde af planer og programmer, som kræver grænseoverskridende høring, alle ordninger, der aftales i henhold til artikel 7, også omhandle overvågningsforanstaltninger. Artikel 7 i Espoo-konventionen kan tjene som inspiration for sådanne ordninger.
- 8.19. Overvågning kan være til nytte på kvalitetskontrolområdet (artikel 12, stk. 2). Afslører overvågningen, at en bestemt virkning systematisk overses eller undervurderes ved miljøvurderingen af en plan eller et program af en bestemt type, kan overvågningen bidrage til at forbedre kvaliteten af fremtidige miljørapporter. Overvågningen kan i det store og hele skaffe oplysninger om kvaliteten af den eksisterende miljørapport, som kan anvendes i forbindelse med udarbejdelsen af fremtidige miljørapporter. I den forbindelse kan en effektiv overvågning betragtes som et værktøj til miljøkontrol, som bidrager til at opfylde kravene i artikel 12, stk. 2.

9. FORBINDELSER MED ANDEN FÆLLESSKABSLOVGIVNING

- 9.1. Der er overlapninger mellem direktivet og bestemte andre dele af fællesskabslovgivningen. I henhold til direktivet kræver bestemte planer og programmer en vurdering i overensstemmelse med dets bestemmelser. Nogle af disse planer og programmer kræves af andre dele af fællesskabslovgivningen, som selv muligvis kræver yderligere eller andre former for miljøvurderinger end dem, der foreskrives i direktiv 2001/42/EF.
- 9.2. Artikel 11 fastlægger de vigtigste generelle krav, hvad angår forbindelserne mellem direktivet og andre dele af fællesskabslovgivningen, men der er yderligere vigtige krav i artikel 3, stk. 2, litra b), artikel 3, stk. 9, artikel 5, stk. 3, og artikel 12, stk. 4.

Artikel 11, stk. 1

En miljøvurdering, der gennemføres efter dette direktiv, berører ikke kravene efter direktiv 85/337/EØF eller andre krav efter fællesskabsretten.

- 9.3. Artikel 11, stk. 1, betyder, at kravene i henhold til andre dele af fællesskabslovgivningen vedrørende miljøvurdering af planer og programmer anvendes kumulativt med direktiv 2001/42/EF.
- 9.4. Et af de kriterier, der udløser anvendelsen af direktiv 2001/42/EF, er, om en plan eller et program fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, som er opført i bilagene til VVM-direktivet. Disse to direktiver vil ikke normalt overlappe, da direktiv 2001/42/EF finder anvendelse på planer og programmer, mens SMV-direktivet finder anvendelse på projekter. Overlapning kan forekomme, når planer eller programmer omfatter flere projekter, som VVM-direktivet finder anvendelse på (f.eks. transportplaner). I sådanne tilfælde er anvendelsen kumulativ.
- 9.5. Hvis Fællesskabets miljølovgivning foreskriver, at planer eller programmer skal underkastes miljøvurdering, er det nødvendigt (hvis disse planer eller programmer opfylder kriterierne i SMV-direktivets artikel 2 og 3) at tage stilling til, om dette direktiv medfører, at yderligere elementer skal indgå i vurderingen. Er dette tilfældet, er der flere måder at gennemføre direktivet på. Medlemsstaterne kan f.eks. beslutte at indføre et enkelt lovgivningsinstrument, som anvender alle direktivets krav på samtlige planer og programmer, det finder anvendelse på. Alternativt kan medlemsstaterne beslutte at ændre hvert enkelt af de lovmæssige ordninger, som kræver, at der udarbejdes en sådan plan eller et sådant program. Disse to metoder kan dog kombineres, idet hovedprincipperne fastlægges i et generelt krav, og der gennemføres ændringer i detaljerne til de eksisterende ordninger, hvor dette er nødvendigt. Når medlemsstaterne i medfør af SMV-direktivets artikel 13, stk. 1, underretter om de trufne foranstaltninger, anbefales det, at de af tydelighedsgrunde redegør for, hvilken metode de har benyttet til gennemførelsen af sådanne supplerende bestemmelser.
- 9.6. Denne del af vejledningen behandler SMV-direktivets følger for en række

eksempler på planer og programmer, som er baseret på fællesskabslovgivning, der er tæt relateret til SMV-direktivet. Den gør ikke krav på at være udtømmende. Med hensyn til en sammenfattende oversigt henvises til side 53-54. I forbindelse med analysen af forholdet mellem direktivet og andre dele af fællesskabslovgivningen skal der ved bestemmelsen af planens eller programmets retlige status også tages hensyn til den nationale lovgivning, som gennemfører andre dele af fællesskabslovgivningen.

- 9.7. Med **vandrammedirektivet** (2000/60/EF) indføres et indsatsprogram (vandrammedirektivets artikel 11) og en vandområdeplan (vandrammedirektivets artikel 13) med henblik på koordineringen af vandkvalitetsrelaterede foranstaltninger i de enkelte vandområder. Det er ikke muligt at sige med bestemthed, om vandområdeplanen (RBMP) og indsatsprogrammet (PoM) er omfattet af SMV-direktivets anvendelsesområde. En sådan vurdering skal ske fra sag til sag. De test, der skal anvendes i hvert enkelt tilfælde, er de kendte i SMV-direktivets artikel 2 og 3. Da der (i henhold til vandrammedirektivet) både kræves en vandområdeplan og et indsatsprogram, og da disse skal udarbejdes af myndighederne, rejser hovedspørgsmålet sig, om de fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter. Svaret vil afhænge af indholdet i hvert enkelt tilfælde. Det vil også være nødvendigt at tage stilling til, hvorvidt planlægningselementet er til stede i en vandområdeplan, hvis denne alene består i et sammendrag af, hvad der allerede er fastlagt i et indsatsprogram.
- 9.8. I henhold til **nitratdirektivet** (91/676/EØF) skal der udarbejdes handlingsprogrammer for områder, der er truet af nitratforurening. Disse handlingsprogrammer er snarere rettet mod bestemte landbrugsmetoder end mod projekter. Men i visse situationer fastlægger disse handlingsprogrammer rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, f.eks. vedrørende intensive husdyrenheder. I sådanne tilfælde kan de betragtes som "programmer" i betydningen efter SMV-direktivet og vil derfor kræve en miljøvurdering. Hvis de udelukkende vedrører landbrugsmetoder og ikke projekter, finder direktivet ikke anvendelse på dem.
- 9.9. Ifølge **affaldsrammedirektivet** (75/442/EØF) skal medlemsstaterne udarbejde affaldshåndteringsplaner (artikel 7). Især artikel 7 fastsætter grundelementerne for indholdet af affaldshåndteringsplaner. Yderligere krav vedrørende indholdet af affaldshåndteringsplaner er fastsat i direktiv 91/689/EØF om farligt affald og i 94/62/EF om emballage og emballageaffald. Et af formålene med affaldshåndteringsplaner er at kortlægge egnede deponeringsanlæg eller anlæg til affaldsbortskaffelse. Det ser således ud til, at de fastlægger rammerne for anlægstilladelser til anlæg til affaldsbortskaffelse (som er omhandlet i VVM-direktivets bilag I, stk. 9 og 10, og bilag II, stk. 11, litra b). Sådanne affaldshåndteringsplaner er normalt omfattet af SMV-direktivet, og vurdering er automatisk påkrævet ifølge artikel 3, stk. 2, litra a), forudsat alle øvrige anvendelsesbetingelser er opfyldt. Der kan desuden være planer, som ikke direkte identificerer egnede deponeringsanlæg eller anlæg til affaldsbortskaffelse, men fastsætter kriterierne for dem og/eller overdrager denne opgave til planer på et lavere niveau (f.eks. regionale eller provinsielle planer). Det viser sig også, at disse planer fastlægger rammerne for

efterfølgende anlægstilladelser og derfor også er omfattet af SMV-direktivet. Der kan dog være affaldshåndteringsplaner, som ikke identificerer områder for fremtidige anlæg til affaldsbortskaffelse, f.eks. i en situation, hvor bortskaffelseskapaciteten er tilstrækkelig til det affald, der produceres. En sådan affaldshåndteringsplan vil måske henvise affaldsstrømme til bestemte regioner eller til bestemte genvindingsprocesser uden at fastlægge "rammerne" for projekter, og det er således ikke sandsynligt, at direktivet finder anvendelse på disse tilfælde.

- 9.10. I henhold til **luftkvalitetsrammedirektivet (96/62/EF)** skal medlemsstaterne i de zoner og bymæssige områder, hvor niveauet for ét eller flere forurenende stoffer overskrider en bestemt grænseværdi, udarbejde eller iværksætte en plan eller et program, som sikrer, at grænseværdien overholdes inden for den fastsatte frist (artikel 8, stk. 3). I de zoner og bymæssige områder, hvor niveauet for mere end ét forurenende stof overskrides, skal medlemsstaterne fremlægge en samlet plan for alle de pågældende forurenende stoffer (artikel 8, stk. 4). Hovedformålet med disse planer eller programmer er at forbedre luftkvaliteten, og selv om de måske påvirker mange sektorer, er de ikke nødvendigvis omfattet af nogen af de sektorer, som er nævnt i SMV-direktivets artikel 3, stk. 2, litra a); men ifølge artikel 3, stk. 4, skal de underkastes miljøvurdering, hvis de fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, og medlemsstaterne afgør, at de kan få en væsentlig indvirkning på miljøet. I henhold til luftkvalitetsrammedirektivets artikel 11 skal medlemsstaternes planer eller programmer for overholdelse af grænseværdierne fremsendes til Kommissionen. Selv om der ikke er noget krav herom, vil det være nyttigt, hvis oplysninger om den tilknyttede SMV (f.eks. den, der er omhandlet i SMV-direktivets artikel 9) blev fremsendt til Kommissionen på samme tid.
- 9.11. **Habitatdirektivet (92/43/EØF)** sigter mod at etablere et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder. Det kræver, at medlemsstaterne foreslår lokaliteter, der kan udpeges som særlige bevaringsområder, og at de fremsender en liste over sådanne lokaliteter til Kommissionen. Formålet er at anerkende, at lokaliteten rummer naturværdier, som er værd at beskytte. Hovedidéen bag et sådant forslag er at anerkende lokalitetens miljøværdi. Forslaget i sig selv resulterer normalt ikke i en planlægnings- eller programmeringsbeslutning. Det fastlægger det geografiske område, hvor miljøforanstaltningerne skal finde anvendelse. Under denne procedure udspringer miljøvirkningerne af de senere beskyttelsesforanstaltninger, ikke af forslaget om at udpege en lokalitet som et særligt bevaringsområde. Det er derfor ikke sandsynligt, at forslaget om at udpege beskyttede lokaliteter efter habitatdirektivet vil kræve vurdering i henhold til direktiv 2001/42/EF.
- 9.12. Hvad angår planer og programmer under strukturfondene og under Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget, finder direktivet ikke anvendelse under de nuværende respektive programmeringsperioder (se artikel 3, stk. 9, og ovenstående punkt 3.8).

Artikel 11, stk. 2

For planer og programmer, for hvilke der både efter dette direktiv og efter anden fællesskabslovgivning er pligt til at gennemføre en vurdering af indvirkningen på miljøet, kan medlemsstaterne fastsætte koordinerede eller fælles procedurer, som opfylder den relevante fællesskabslovgivnings krav, for bl.a. at undgå dobbeltvurdering.

- 9.13. Som nævnt ovenfor, finder begge sæt af krav anvendelse kumulativt, hvis en miljøvurdering er påkrævet i henhold til både direktivet og andre dele af fællesskabslovgivningen. Det ville være absurd, hvis dette betød, at to i det store og hele ens vurderinger skulle udføres i forbindelse med samme forslag, og for at undgå en sådan dobbeltvurdering tillader direktivets artikel 11, stk. 2, medlemsstaterne at fastsætte koordinerede eller fælles procedurer, som opfylder kravene i den relevante fællesskabslovgivning. Det første skridt består i at finde ud af, om direktiv 2001/42/EF og andre fællesskabsbestemmelser om miljøvurdering finder anvendelse samtidig (se ovenfor). Medlemsstaterne kan da vælge at iværksætte en miljøvurderingsprocedure, der inkorporerer kravene i både direktivet og de andre dele af fællesskabslovgivningen. I den forbindelse kan de vælge at tage hensyn til al rådgivning, der er givet for at uddybe kravene i fællesskabslovgivningen, idet de stedse holder sig for øje, at i tilfælde af konflikt mellem rådgivningen vedrørende ét direktiv og de retlige krav i et andet direktiv, er det sidstnævnte, der skal omsættes til national ret.
- 9.14. Vurderingen efter *SMV-direktivet* gennemføres normalt på et senere trin af beslutningsforløbet end efter direktiv 2001/42/EF, da det omhandler projekter i stedet for planer og programmer, som fastlægger rammerne for sådanne projekter. Men i visse medlemsstater kan der muligvis forekomme overlap mellem de to direktiver i situationer, hvor planen eller programmet omfatter anlægsgodkendelsen til et projekt.
- 9.15. I disse tilfælde kan indførelsen af en koordineret procedure, der omfatter både VVM- og SMV-aspekter, være ønskelig med henblik på at undgå dobbeltvurdering. VVM- og SMV-direktivets grundlæggende krav er af samme slags og tager på den ene side hensyn til et projekts og på den anden side til en plans eller et programs særlige kendetegn. Sammenlignet med SMV-direktivet kræver VVM-direktivet ingen høring af andre myndigheder ved en undersøgelse i hvert enkelt tilfælde (artikel 4, stk. 2), og det opstiller andre krav til underretning om beslutninger om screeninger og indeholder ingen krav til kvalitet eller overvågning.
- 9.16. *Vandrammedirektivet* og SMV-direktivet er komplementære og foreskriver i det store og hele den samme miljøvurdering. En analyse af de retlige tekster afslører en række forskelle mellem de dele af miljøvurderingen, de dækker. F.eks. fokuserer bestemmelserne om offentlig deltagelse i vandrammedirektivet på de skridt, som er nødvendige for at producere, revidere og ajourføre vandområderplaner, mens bestemmelserne i SMV-direktivet er af mere generel karakter, idet de skal finde anvendelse på forholdsvis forskellige typer af planer og programmer. Hvis medlemsstaterne

beslutter at fastsætte en fælles procedure for gennemførelsen af disse direktiver, skal de sikre sig, at denne procedure afspejler begge staters bestemmelser korrekt. En måde at undgå dobbeltvurdering på vil være, at den ansvarlige myndighed, der udpeges efter vandrammedirektivets artikel 3, også overdrages ansvaret for at sikre, at kravene i SMV-direktivet er korrekt opfyldt i vandområdeplanen. Der er et enkelt område, hvor SMV-direktivet kan tilføje en særlig værdi til gennemførelsen af vandrammedirektivet. Det er ved anvendelsen af de undtagelser, der er fastsat i vandrammedirektivets artikel 4. Når termerne "miljøet generelt", "en væsentlig bedre løsning" eller "bæredygtig menneskelig udvikling" anvendes som kriterium for anvendelse af en undtagelse, kan en miljøvurdering i overensstemmelse med SMV-direktivet være nyttig med hensyn til at begrunde undtagelsen ud fra disse kriterier.

- 9.17. Hvad angår vandrammedirektivet, er der udviklet en fælles gennemførelsesstrategi og en lang række uformelle vejledningsdokumenter, der giver mere detaljeret rådgivning om tilgange til gennemførelsen af direktivet²⁰. I visse henseender rækker disse ud over direktivets tekst. Vejledningsdokumentet om offentlig deltagelse gør det f.eks. klart, at offentlig deltagelse er påkrævet ikke kun for vandområdeplanen (som artikel 14 kunne lade forstå), men også for indsatsprogrammet. Denne vejledning indeholder nyttige eksempler på, hvorledes offentligheden skal informeres og høres i overensstemmelse med direktivet, samt rådgivning om god praksis, som kan anvendes på mange andre typer af planer og programmer, der er omfattet af SMV-direktivet. En lignende komplementær tilgang kan også være nyttig i forbindelse med anvendelsen af andre af direktivets aspekter (f.eks. udarbejdelsen af miljørapporten eller bestemmelserne om grænseoverskridende tilfælde).
- 9.18. Proceduren for udarbejdelse af affaldshåndteringsplaner efter *affaldsrammedirektivet* (75/442/EØF) inkluderer ikke en miljøvurdering. Generelt skal der derfor indføres en miljøvurdering på dette område for første gang - selv om medlemsstaterne måske allerede opererer med visse dele af en SMV for affaldshåndteringsplanlægning i deres nationale lovgivning.
- 9.19. Planer og programmer, for hvilke det er fastslået, at de kræver vurdering i medfør af *habitatdirektivet*,²¹ er også underkastet vurderingsproceduren i medfør af SMV-direktivet (artikel 3, stk. 2, litra b)). SMV-direktivet og habitatdirektivet finder derfor anvendelse kumulativt på alle planer og programmer, der har en indvirkning på beskyttede lokaliteter efter habitatdirektivets artikel 6 eller 7, og en kombineret procedure kan gennemføres, forudsat den opfylder kravene i såvel SMV-direktivet som

---

²⁰ Disse dokumenter omfatter emner som f.eks. økonomisk analyse, analyse af belastning og indvirkning, planlægningsproces og økologisk statusvurdering og vil blive offentliggjort i 2003. De er allerede tilgængelige på internettet på adressen:
<http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd/library>.

²¹ Habitatdirektivet kræver udtrykkeligt en vurdering, hvad angår "planer" og ikke "programmer". Imidlertid kan en "plan" efter habitatdirektivet besidde kendetegnene for et "program" efter SMV-direktivet, da det er umuligt at foretage en streng sondring mellem planer og programmer. (se også ovenstående punkt 3.3. - 3.6. og 3.32.).

habitatdirektivet. I dette tilfælde skal proceduren omfatte de proceduremæssige skridt, som foreskrives af SMV-direktivet, og den selvstændige test vedrørende indvirkningen på beskyttede lokaliteter, som foreskrives af habitatdirektivet.

- 9.20. Vurderingen efter habitatdirektivet er en test, som godtgør, at en plan ikke skader den pågældende lokalitets integritet; de ansvarlige nationale myndigheder må ikke vedtage en plan, der har negative virkninger til skade for lokaliteten, medmindre betingelserne og kriterierne i habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, er opfyldt²².
- 9.21. Vurderingen efter SMV-direktivet har en bredere dækning; det dækker ikke kun indvirkninger på beskyttede lokaliteter og på udvalgte arter, men også på biodiversiteten i almindelighed og på andre aspekter som f.eks. luft- eller vandkvaliteten eller kultur- eller arkitekturarven. Etaperne i en valgfri kombineret SMV-procedure for de planer, for hvilke det er fastslået, at de kræver en vurdering efter habitatdirektivet, kunne være som følger.
- 9.22. Da det er fastslået, at planen kan have en indvirkning på en lokalitet efter habitatdirektivet, forudsat den opfylder de øvrige krav i SMV-direktivets artikel 2 og 3, er den automatisk omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.
- 9.23. Indvirkningen på miljøet som følge af planen eller programmet og rimelige alternativer til planen eller programmet skal fastlægges, beskrives og evalueres i en miljørapport. Indvirkningen på beskyttede lokaliteter og på udvalgte arter i overensstemmelse med habitatdirektivet indgår som et led i denne rapport. Det kan imidlertid være at foretrække at beskrive dem i et separat kapitel, da konstateringerne vedrørende sådanne virkninger er bindende for de ansvarlige myndigheders afgørelse, hvad angår planen eller programmet.
- 9.24. Offentligheden og de myndigheder, der kan blive berørt af miljøvirkningerne som følge af planens gennemførelse, skal høres i overensstemmelse med SMV-direktivets artikel 6, idet udkastet til planen eller programmet og miljørapporten stilles til rådighed. Høringen inkluderer planens eller programmets indvirkning på de lokaliteter og arter, som nyder en særlig beskyttelse efter habitatdirektivet.
- 9.25. Der skal tages højde for rapporten og resultaterne af høringerne, inden planen eller programmet vedtages, eller lovgivningsproceduren indledes. Konstateres det, at planen eller programmet skader den pågældende lokalitets integritet, kan planen eller programmet kun vedtages på de begrænsede betingelser, der

---

²² Det hedder i artikel 6, stk. 4: "Hvis en plan eller et projekt, på trods af at virkningerne på lokaliteten vurderes negativt, alligevel skal gennemføres af bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning, træffer medlemsstaten alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes. Medlemsstaten underretter Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes. Hvis der er tale om en lokalitet med en prioriteret naturtype og/eller en prioriteret art, kan der alene henvises til hensynet til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser."

er fastlagt i habitatdirektivets artikel 6. Hvad angår andre indvirkninger på miljøet, opstiller den relevante nationale lovgivning under habitatdirektivet de betingelser, på hvilke planen eller programmet kan vedtages.

- 9.26. I henhold til SMV-direktivets artikel 6 skal offentligheden og de udpegede myndigheder underrettes om afgørelsen vedrørende planen eller programmet. Den sammenfattende erklæring om, hvorledes miljøhensyn er integreret i planen eller programmet, inkluderer også afgørelsen om, hvorvidt planen eller programmet er i overensstemmelse med habitatdirektivet.
- 9.27. Indvirkningen på miljøet som følge af planens eller programmets gennemførelse skal overvåges (SMV-direktivets artikel 10). Denne overvågning omfatter virkningerne på de lokaliteter og arter, som er beskyttet efter habitatdirektivet.

SEA for planer og programmer, som foreskrives af en række fællesskabsretsakter på miljøområdet – Sammenfattende oversigt.

NB: Denne tabel er ikke udtømmende og læserne skal også henholde sig til den relevante tekst og til selve direktiverne.

Fællesskabslovgivning	Plan eller program i betydningen efter SMV-direktivet (artikel 2, litra a))		Obligatorisk miljøvurdering efter artikel 3, stk. 2			Betinget miljøvurdering efter artikel 3, stk. 4	
	Plan eller program?	Påkrævet ved love og administrative bestemmelser?	Udarbejdet, hvad angår de sektorer, der er nævnt i artikel 3, stk. 2, litra a)	Fastsætter rammerne for anlægstilladelser til VVM-projekter	Kræver en vurdering efter habitatdirektivet		Kræver en vurdering, hvis planen/programmet kan få væsentlig indvirkning på miljøet
Vandrammedirektiv 2000/60/EF	ja/nej	ja	ja (vandforvaltning)	ja/nej (afhænger af indholdet)	ja/nej (afhænger af indholdet)	af	
Nitratudirektiv 91/676/EØF	Ja	ja	ja (vandforvaltning)	ja/nej (afhængig af indholdet af handlingsprogrammet, muligvis for anlæg til intensivt husdyrhold)	ja/nej (afhængig af indholdet af handlingsprogrammet)	af	
Affaldsrammedirektiv 75/442/EØF inklusive kravene i direktiv 91/676/EØF og 94/62/EF	Ja	ja	Ja (affaldshåndtering)	ja/nej (afhængig af indholdet af affaldshåndteringsplanen)	ja/nej (afhængig af indholdet af affaldshåndteringsplanen)	af	

	Obligatorisk miljøvurdering efter artikel 3, stk. 2				Betinget miljøvurdering efter artikel 3, stk. 4
	Plan eller program i betydningen efter SMV-direktivet (artikel 2, litra a)	Påkrævet ved love og administrative bestemmelser?	Udarbejdet, hvad angår de sektorer, der er nævnt i artikel 3, stk. 2, litra a)	Fastsætter rammerne for fremtidige anlægstilladelser til VVM-projekter	Kræver en vurdering efter habitatdirektivet
Fællesskabslovgivning					
Luftkvalitetsrammedirektivet	Ja	ja	- (sektor: luftkvalitet)		ja
Habitatdirektiv 92/43/EØF	- (udpegning af et område udgør ikke en "plan eller et program")	ja	-		-
Habitatdirektiv 92/43/EØF	Ja (planer og programmer, der har indvirkning på beskyttede lokaliteter efter habitatdirektivets artikel 6 eller 7)	ja	ja		ja
Strukturfondsforordningen og forordning om Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL)	- (Undtaget fra SMV i den nuværende planlægningsperiode)				

Bilag I - Praktisk vejledning om overvågning

Som vejledning for de myndigheder i medlemsstaterne, der har ansvaret for at integrere overvågningskravene i direktiv 2001/EF/42 i de forskellige planlægningsprocedurer, beskriver følgende afsnit en række trin, der måske kan være til hjælp. Disse trin placerer de forskellige spørgsmål i en logisk orden, men repræsenterer ikke en nødvendig kronologisk rækkefølge. Desuden er viden og praktisk erfaring, hvad angår overvågning af planer og programmer på dette stadium, forholdsvis begrænset. Overvågningsordninger skal derfor være fleksible og tillade tilpasninger i det omfang, det er nødvendigt.

Nærmere oplysninger om den praktiske gennemførelse af artikel 10 findes i rapporten "Gennemførelse af artikel 10 i SMV-direktivet", som blev udarbejdet inden for rammerne af IMPEL-netværket.

Bestemmelse af overvågningens omfang

Det første trin ved udformningen af et overvågningssystem for en given planlægningsproces består i at fastlægge, hvilke miljøvirkninger overvågningssystemet skal dække. Miljørapporten fastlægger rammerne for overvågningens omfang ved at kortlægge de sandsynlige væsentlige miljøvirkninger. De miljøvirkninger, der skal overvåges, er derfor i princippet de samme som dem, der underkastes en miljøvurdering. Men afhængig af planens eller programmets type og navnlig gennemførelsestrinnet kan det være hensigtsmæssigt at fokusere på de miljøvirkninger, der er relevante, hvad angår gennemførelsen. Man kan desuden overveje at iværksætte afhjælpende foranstaltninger i forbindelse med bestemmelsen af overvågningens omfang. Videnskabelige problemer med etableringen af en klar sammenhæng mellem gennemførelsen af en plan eller et program og ændringer i miljøet kan være en hindring for overvågningen af alle miljøvirkninger. Hertil kommer, at der skal gennemføres en sikkerhedskontrol til sikring af, at ingen negative virkninger af planen eller programmet er blevet overset ved vurderingen.

- **Overvågning omfatter i princippet de miljøvirkninger, der er inkluderet i miljørapporten.**
- **Den kan dog fokusere på bestemte miljøvirkninger eller inkludere yderligere aspekter, der ikke var åbenbare.**

Kortlægning af de nødvendige oplysninger

Det andet trin består i kortlægningen af de oplysninger, som er nødvendige for at afdække en plans eller et programs miljøvirkninger. Oplysninger om en plans eller et programs miljøvirkninger kan også indsamles på basis af årsagerne til de relevante virkninger²³, idet planens eller programmets indvirkning på miljøet kan overvåges direkte (måling af ændringer i miljøet) eller indirekte gennem indsamling af oplysninger om f.eks. gennemførelsen af (afbødende) foranstaltninger, der er forudsat i planen eller programmet, eller belastningsfaktorer såsom emissioner eller affaldsmængde.

²³ DPSIR-ordningen (driving forces-pressure-state-impact-response) udgør en gængs model for årsagskæden.

Overvågningsordninger, der blev undersøgt i forbindelse med IMPEL-projektet om overvågning, viste en tendens til snarere at fokusere på gennemførelsen af foranstaltninger og belastningsfaktorer end på indvirkningen. Dette skyldes bl.a. problemerne med at fastslå en årsag-virkningssammenhæng, dvs. entydigt tilskrive en ændring i miljøet, som er påvirket af forskellige faktorer, gennemførelsen af en plan eller et program. Et biologisk overvågningssystem kan f.eks. afsløre fyldige oplysninger om miljøtilstanden på et givet område og om ændringer i denne inden for en given periode, men det kan ikke tjene til at fastslå, om en given miljøændring (f.eks. tab af bestemte arter, skade på bestemte planter) kan tilskrives gennemførelsen af en bestemt trafikplan. Her kan data fra et biologisk overvågningssystem kombineres med en analyse af situationen for trafikplanens gennemførelse ("drivkræfter") og af de afbødende foranstaltninger, der er forudset i planen.

Det skal bemærkes, at ikke alle miljøoplysninger, der er tilgængelige for planlægningsområdet, automatisk er nødvendige og nyttige med henblik på overvågning. Det afgørende er at kortlægge de data, som er relevante og repræsentative for planen eller programmet. En mulig tilgang for udvælgelse af relevante miljøoplysninger blev demonstreret i IMPEL-projektet om overvågning. Overvågningsordningerne for affaldshåndteringsplanen i Wien blev baseret på et sæt spørgsmål, som var relevante for opfølgningen på planen (f.eks. prognose om affaldsmængden i de kommende år; prognose om reduktionen i udledningerne, opfyldelsen af mål osv.)²⁴. Et sæt indikatorer vil da også i mange tilfælde blive benyttet som ramme for udvælgelsen af relevante miljøoplysninger. En af hovedfunktionerne ved indikatorerne eller det sæt spørgsmål, som blev anvendt i Wien, er at sammentrænge miljødata til oplysninger, der er forståelige også for ikke-eksperter (som normalt træffer afgørelse om det videre forløb).

Naturligvis bør der også tages hensyn til de respektive datas pålidelighed og tilgængelighed i planlægningsperioden, når det bestemmes, hvilke miljødata der er behov for.

- **Det er nyttigt at kortlægge og udvælge miljøoplysninger, der er nødvendige for overvågningen af de relevante miljøvirkninger.**
- **Miljøvirkninger kan også overvåges indirekte gennem overvågning af årsagerne til virkningerne (f.eks. belastningsfaktorer eller afbødende foranstaltninger).**
- **Indikatorer eller et sæt spørgsmål kan udgøre en ramme, der bidrager til at kortlægge de relevante miljøoplysninger. De bidrager også til at sammentrænge miljødata til forståelige oplysninger.**

Kortlægning af eksisterende informationskilder

Det tredje trin består i at kortlægge eksisterende informationskilder, hvad angår oplysninger om miljøsituationen. Om disse bestræbelser er vellykkede eller ej afhænger af den/det pågældende plan/program og af de overvågningssystemer, som findes for de pågældende miljøfaktorer. Der redegøres nedenfor for to hovedkilder til

²⁴ Nærmere detaljer er indeholdt i den endelige rapport vedrørende IMPEL-projektet.

miljøoplysninger, som kan være nyttige til overvågning af planers og programmers væsentlige miljøvirkninger.

a) Data på projektniveau

Den første datakilde indeholder miljødata om de projekter, for hvilke planen fastlægger rammen. Miljødata på projektniveau genereres og indsamles på forskellige trin af projektgennemførelsen. I et projekts godkendelsesfase indsamles oplysninger om projektets sandsynlige indvirkning på miljøet, hvad angår VVM-projektet (selv om data, som indsamles under en VVM-procedure også er prognostiske, er de normalt mere detaljerede end dem, der anvendes på planlægningsniveauet) eller andre procedurer vedrørende anlægstilladelse. I anlægs- og driftsfasen er projektet genstand for inspektioner med henblik på at sikre, at de betingelser, som er opstillet i anlægstilladelsen, opfyldes i praksis. Hertil kommer, at IPPC-direktivet kræver, at der oprettes et forureningsemissionsregister, som omfatter emissioner fra et stort antal industrianlæg²⁵.

Data på projektniveau omfatter i de fleste tilfælde belastningsfaktorer såsom emissioner samt til en vis grad miljøvirkninger. Disse data kan bidrage til at sammenligne forudsigelsen af miljøvirkninger og opfyldelsen af miljømålsætninger på planlægningsniveauet med de faktiske virkninger, der følger af planens eller programmets gennemførelse.

Normalt indsamles oplysninger på projektniveau af andre myndigheder end dem, der har ansvaret for overvågningen af planer og programmer. Det skal derfor sikres, at dataene stilles til rådighed for overvågningsmyndigheden, hvis overvågningssystemet afhænger af projektrelaterede data. Det skal også tages i betragtning, at oplysninger på projektniveau primært fokuserer på mindre miljøvirkninger, mens SMV ofte gennemføres for større planer eller programmer. Oplysningerne på projektniveau skal derfor behandles, aggregeres og sammendrages, for at de kan anvendes i forbindelse med overvågningen af en plan eller et program.

b) Generel miljøovervågning

Den anden og udbredte kilde til miljøoplysninger består i generelle miljøovervågningssystemer inklusive statistikker, som indeholder miljødata uden at være specifikt relateret til planer, programmer eller projekter. Selv om disse data viser ændringer i miljøet og dermed miljøvirkningerne, tillader de kun begrænsede konklusioner om virkningerne af planens eller programmets gennemførelse (da det er vanskeligt at etablere en årsag-virkningssammenhæng). Disse data kan imidlertid benyttes til at finde ud af, om miljømålsætningerne og -målene, der er indeholdt i en plan eller et program, er opfyldt. De kan også give et fingerpeg om effektiviteten af de foranstaltninger, der er iværksat eller forudset, med henblik på opfyldelsen af disse mål. Sådanne kilder, der består i generelle miljøovervågningsordninger, statistikker og undersøgelser, findes i alle medlemsstater og foreskrives også til en vis grad af fællesskabslovgivningen (f.eks. overvågning efter artikel 5 og 8 i vandrammedirektiv 2000/60/EF eller direktiv om luftens indhold af ozon 2002/3/EF)²⁶.

---

²⁵ En fyldig oversigt over den fællesskabslovgivning, der kræver indsamling af projektrelaterede miljødata, findes i den endelige rapport vedrørende IMPEL-projektet.

²⁶ En mere detaljeret oversigt over den relevante fællesskabslovgivning findes i den endelige rapport vedrørende IMPEL-projektet.

- **Kilder til miljøoplysninger kan findes på projektniveau (f.eks. oplysninger indsamlet i VVM-procedurer eller emissionsregistre etableret på basis af IPPC-direktivet).**
- **Miljøoplysninger på projektniveau omhandler belastningsfaktorer og miljøvirkninger. Oplysninger på projektniveau skal aggregeres og sammendrages, når de anvendes med henblik på planlægningsniveauet.**
- **Generelle miljøovervågningssystemer leverer miljødata, som sporer ændringer i miljøet. Disse data bidrager til at kontrollere, om miljømålsætningerne og -målene opfyldes, men de gør det kun muligt i begrænset grad at etablere en kobling mellem miljøændringer og gennemførelsen af planer eller programmer.**
- **Fællesskabslovgivningen indeholder forskellige bestemmelser, der kræver indsamling af miljødata, som kan være nyttige, for så vidt angår artikel 10.**

Udfylde hullerne

Det fjerde trin består i at udfylde de huller, der findes, når man sammenligner de eksisterende informationskilder med de behov, der følger af artikel 10, hvad angår den/det specifikke plan/program. I visse tilfælde kan oplysningerne være tilstrækkelige til at opfylde kravene i artikel 10, men det kan være nødvendigt at foreskrive en løbende informationsudveksling mellem de myndigheder, der indsamler oplysninger, og den myndighed, som har ansvaret for overvågningen. I andre tilfælde vil eksisterende overvågningssystemer måske skulle udvides ved tilføjelse af yderligere aspekter eller målepunkter. Det skal imidlertid understreges, at overvågning ifølge artikel 10 har et begrænset formål, nemlig at afdække mangler ved miljøvurderingen, og at der ikke er tale om en fritstående videnskabelig øvelse. Man skal altid være opmærksom på dette, når man overvejer at udvide de eksisterende overvågningssystemer eller at indføre nye.

Proceduremæssig integration af overvågning i planlægningssystemet

Det femte trin består i at integrere overvågningen i planlægningssystemet. Som nævnt ovenfor, behøver overvågningen ikke at udgøre et separat trin i planlægningsproceduren, men kan være en del af det regulære planlægningssystem. Det ser ud til, at et godt sted i den administrative proces at integrere den overvågning på, som kræves af SMV-direktivet, er den regulære revision af en/et eksisterende plan/program. Forekommer der ikke en sådan regulær revision, skal tidspunktet for og hyppigheden af overvågningen af virkningerne af planen eller programmet fastlægges, enten i en generel regel eller i forbindelse med hver enkelt særskilt miljørapport.

Der skal under alle omstændigheder etableres en række proceduremæssige ordninger for at sikre, at overvågningssystemerne fungerer effektivt. Det skal fastlægges, hvilken myndighed (eller hvilket andet organ), der har ansvaret for de forskellige overvågningsopgaver, herunder indsamling af miljøoplysninger, behandling af miljøoplysninger og evalueringen af disse. Desuden er det vigtigt, at de relevante oplysninger meddeles den respektive myndighed i en hensigtsmæssig form (f.eks. skal miljødata forklares og placeres i et forståeligt dokument, når de forelægges for den beslutningstagende myndighed).

Når man etablerer overvågningsordninger, skal man være opmærksom på, at overvågningen ikke slutter med indsamlingen af miljøoplysninger, men også inkluderer evalueringen af disse.

- **Overvågning kan integreres i planlægningssystemet.**
- **En effektiv overvågning forudsætter, at der udpeges en ansvarlig myndighed/ansvarlige myndigheder, og at tidspunktet for og hyppigheden af overvågningsforanstaltningerne fastlægges.**
- **Overvågningsordningerne skal også inkludere evaluering af miljøoplysningerne.**

Afhjælpende foranstaltninger

Miljøoplysninger, der indsamles via overvågning, kan være til nytte i forbindelse med overvejelserne om egnede afhjælpende foranstaltninger inden for rammerne af den nationale lovgivning. Artikel 10 fastsætter imidlertid ikke nogen forpligtelse til at gennemføre afhjælpende foranstaltninger. Følgende afsnit indeholder derfor kun generelle betragtninger om afhjælpende foranstaltninger.

Det kan være nyttigt at fastlægge kriterier, som udløser en undersøgelse af afhjælpende foranstaltninger. Den gældende lovgivning i en række medlemsstater indeholder allerede generelle bestemmelser, der kræver en revision af planen, hvis dette er nødvendigt for at sikre den ønskede udvikling (f.eks. sikre en afbalanceret byudvikling).

Der kan iværksættes afhjælpende foranstaltninger på forskellige niveauer. På planlægningsniveauet kan en beslutning om vedtagelse af en plan eller et program omgøres, og en ny plan eller et nyt program kan vedtages, eller den/det eksisterende plan/program kan ændres. Hvis medlemsstaternes retssystem tillader det, kan der også iværksættes afhjælpende foranstaltninger på gennemførelsesniveauet. Det kan i særdeleshed betyde, at de erklæringer i planen eller programmet, der har vist sig at være ukorrekte, eller som har været baseret på ukorrekte antagelser, ikke længere betragtes som grundlag for anlægstilladelser til enkeltstående projekter.

Afhjælpende foranstaltninger på planlægningsniveauet kan også kombineres med sådanne aktioner på gennemførelsesniveauet. Det vil betyde, at planen eller programmet ændres på basis af de nye oplysninger om dens/dets indvirkning på miljøet. For at undgå, at der iværksættes anlægsaktiviteter, mens den/det (gamle) plan/program stadig er gældende, som kan stride mod den påtænkte ændring af planen eller programmet, kan procedurerne for anlægstilladelse til projekter udsættes, eller beslutninger om projekter kan træffes uden hensyntagen til planen eller programmet, hvis de respektive nationale retssystemer tillader det.

- **Det kan være nyttigt at fastlægge de kriterier, der er bestemmende for, om man skal overveje at iværksætte afhjælpende foranstaltninger.**
- **Afhjælpende foranstaltninger kan iværksættes på planlægningsniveauet og på gennemførelsesniveauet.**

Bilag II - Arbejdsgruppens medlemmer

Ursula Platzner, Forbundsministeriet for Landbrug og Skovbrug samt Miljø og Vandforvaltning, Østrig

Andreas Sommer, delstatsregeringen i Salzburg, Afdelingen for Miljøbeskyttelse, Østrig

Ulla-Riitta Soveri, Miljøministeriet, Finland

Otmar Lell and Astrid Langenberg, Forbundsministeriet for Miljø, Naturbeskyttelse og Reaktorsikkerhed, Tyskland

Matthias Roder, Det Bayerske Ministerium for Regional Udvikling og Miljøanliggender, Tyskland

Mari Van Dreumel, Boligministeriet, Ministeriet for Fysisk Planlægning og Ministeriet for Miljø, Nederlandene

Sten Jerdenius, Miljøministeriet, Sverige

David Aspinwall and Phil Weatherby, vicepremierministerens kontor, Det Forenede Kongerige

Lieselotte Feldmann, Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Miljø

Antti Maunu, Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Miljø

Bilag III - Referencedokumenter

Andreas Sommer, *'The Assessment of the Significance of Environmental Effects. Procedure and Criteria for Screening in Strategic Environmental Assessments'*, the Austrian Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management, 2002

Royal Haskoning, *'Quality assurance strategic environmental assessment'*. Commissioned by the Netherlands Ministry of Housing, Spatial planning and the Environment, 2002

Environmental Resource Management, *'Public participation and stakeholders' involvement in the SEA process: an overview of available techniques and methodologies'*, commissioned by the Netherlands Ministry of Housing, Spatial planning and the Environment, 2002

Den Europæiske Unions net for gennemførelse og håndhævelse af miljølovgivning (IMPEL). *IMPEL-PROJEKT: Gennemførelse af artikel 10 i SMV-direktiv 2001/42/EF*

Jonathan Robinson, *'Anticipating the effect of Strategic Environmental Assessment'*, at **Planning law: Analysing Reform, Europe and Caselaw**, White Paper Conference, London, 21 March 2002.